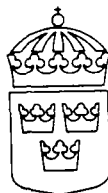

Regeringens proposition

1993/94:160

Ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området

Prop.
1993/94:160

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 februari 1994

Carl Bildt

Birgit Friggebo
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området införs den 1 juli 1994. Två nya myndigheter ersätter de nuvarande myndigheterna Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd. De nya myndigheterna benämns Radio- och TV-verket resp. Granskningsnämnden för radio och TV.

Radio- och TV-verket organiseras som ett enrådighetsverk och ansvarar för all tillståndsgivning i enlighet med de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten som inte är regeringens eller någon annan särskilt angiven myndighets uppgift. Verket ansvarar vidare för registrering och avgiftshantering, har tillsyn över efterlevnaden av regler som inte gäller innehållet i sändningarna samt beslutar om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler och vid uteblivna avgifter.

Granskningsnämnden för radio och TV skall ha en domare som ordförande och får till uppgift att ha tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll både enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten och enligt de avtal som slutits efter bemyndigande i radiolagen samt att besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler. Undantagna är de fall där Justitiekanslern skall ha tillsynen.

Vissa ändringar föreslås när det gäller överklagande m.m. Rätten att överklaga förelägganden görs enhetlig och begränsas till sådana förelägganden som förenats med vite. Vitesförelägganden som gäller skyldighet att lämna vissa uppgifter bör dock inte kunna överklagas. Vidare bör beslut om föreläggande av vite vid bristande efterlevnad av regler för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten gälla omedelbart även om beslutet överklagas.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755)	6
2.2	Förslag till lag om ändring i närradiolagen (1982:459)	9
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrande- frihetsgrundlagens områden	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:2027) om kabel- sändningar till allmänheten	14
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessions- avgifts på televisionens område	17
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1356) om satellit- sändningar av televisionsprogram till allmänheten	18
2.7	Förslag till lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120)	21
3	Ärendet och dess beredning	22
4	Allmänna utgångspunkter	22
5	Gällande tillståndskrav och regler för radio- och TV-sändningar	24
5.1	Radio- och TV-sändningar enligt radiolagen	24
5.2	Kabelsändningar	25
5.3	Närradio	26
5.4	Satellitsändningar	27
5.5	Lokalradio	27
6	Nuvarande myndigheter på radio- och TV-området	28
6.1	Radionämnden	29
6.2	Kabelnämnden	29
6.3	Närradionämnden	30
6.4	Styrelsen för lokalradiotillstånd	31
7	Förvaltningsmyndigheters ledning	31
8	Behov av en ny myndighetsorganisation	32
9	Två nya myndigheter inrättas	34
10	Radio- och TV-verket	36
10.1	Verkets uppgifter	36
10.2	Verkets ledning och organisation	38
11	Granskningsnämnden för radio och TV	39
11.1	Granskningsnämndens uppgifter	39
11.2	Granskningsnämndens sammansättning och arbetsformer	41
12	Överklagande m.m.	43
13	Vissa övergångsfrågor	47
14	Finansiering	48
15	Anslagsfrågor för budgetåret 1994/95	49

Bilaga 1	Utredningens sammanfattning av betänkandet Radio och TV i ett (SOU 1992:36)	53	Prop. 1993/94:160
Bilaga 2	Sammanställning av remissyttranden över betänkandet Radio och TV i ett (SOU 1992:36)	55	
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	76	
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	92	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	95	

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755),
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i närradiolagen (1982:459),
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
4. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten,
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område,
6. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten,
7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120),
8. godkänner vad regeringen föreslår om inrättande av Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket (avsnitt 9),
9. godkänner vad regeringen föreslår om Radio- och TV-verkets uppgifter, ledning och organisation (avsnitt 10),
10. godkänner vad regeringen föreslår om uppgifter för Granskningsnämnden för radio och TV, nämndens sammansättning och arbetsformer (avsnitt 11),
11. godkänner vad regeringen föreslår om att Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd skall läggas ned (avsnitt 13),
12. till *Myndigheter på radio- och TV-området* för budgetåret 1994/95 under elfte huvudtiteln anvisar ett nytt ramanslag på 15 467 000 kr,
13. godkänner vad regeringen föreslår om en medelsanvisning från rundradiokontot till Granskningsnämnden för radio och TV för budgetåret 1994/95 på 4 618 000 kr (inkl. moms) som nämnden har att redovisa på statsbudgetens inkomstsida,
14. godkänner vad regeringen föreslår om att anslagssparande eller anslagskredit budgetåret 1993/94 från ramanslaget *Styrelsen för lokalradiotillstånd* överförs till ramanslaget *Myndigheter på radio- och TV-området* (avsnitt 15).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs i fråga om radiolagen (1966:755)¹

dels att 7 a, 17–18 och 24 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det närmast före 24 § skall införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §²

Varje programföretag skall årligen till *Radionämnden* redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana *program* som avses i 13 § första stycket lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

Varje programföretag *som sänder televisionsprogram* skall årligen till *Radio- och TV-verket* redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana *televisionsprogram* som avses i 13 § första stycket lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten. *Om företaget inte fullgör sin skyldighet, får verket förelägga vite.*

17 §³

Radionämnden övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § utövas i enlighet med denna lag och avtalet mellan regeringen och företaget.

Om det har bestämts i avtalet mellan regeringen och programföretaget, skall företaget sända redogörelse för beslut av *radionämnden*, i vilket företaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och företaget.

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § utövas i enlighet med denna lag och avtalet mellan regeringen och företaget.

Om det har bestämts i avtalet mellan regeringen och programföretaget, skall företaget sända redogörelse för beslut av *Granskningsnämnden för radio och TV*, i vilket företaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och företaget.

¹Lagen omtryckt 1991:1066.

²Senaste lydelse 1992:1357.

³Senaste lydelse 1991:2028.

Radionämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. En av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice *ordföranden* skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om radionämndens verksamhet.

Granskningsnämnden för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. *Minst en* av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice *ordförande* skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden för radio och TV är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att en tjänsteman hos nämnden skall ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av de lagar som anges i sjätte stycket eller avtalet om programföretagets sändningsrätt.

Om det vid en överläggning i Granskningsnämnden för radio och TV kommer fram skiljaktiga meningar tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken.

Ytterligare bestämmelser om uppgifter för Granskningsnämnden för radio och TV finns i närradiolagen (1982:459), lagen (1991: 2027) om kabelsändningar till allmänheten, lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och lokalradiolagen (1993:120).

17 a §⁴

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får *radionämnden* förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får *Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket. *Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.*

18 §⁵

Ett programföretag skall på uppmaning av *radionämnden* tillstålla nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om programföretaget inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite.

Ett programföretag skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV* tillstålla nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om programföretaget inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite.

*Överklagande*24 §⁶

Radionämndens beslut om föreläggande enligt 17 a § eller 18 § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande enligt 17 a § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

⁴Senaste lydelse 1992:1357.

⁵Senaste lydelse 1991:2028.

⁶Senaste lydelse 1993:121.

2.2 Förslag till lag om ändring i närradiolagen (1982:459) Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs i fråga om närradiolagen (1982:459)¹

dels att 2 § skall upphöra att gälla ,

dels att 3, 6–7 och 13–15 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Närradio får inte sändas utan tillstånd av *Närradionämnden*.

Närradio får inte sändas utan tillstånd av *Radio- och TV-verket*.

Tillstånd får inte ges till en sammanslutning som har tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen (1993:120).

Om en sammanslutning med tillstånd att sända närradio får tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen, upphör tillståndet att sända närradio att gälla, med verkan från och med den första dag då sändningar får bedrivas med stöd av det andra tillståndet.

6 §³

Närradionämnden beslutar om vilka sändningsmöjligheter som skall få utnyttjas för närradio. Om en sammanslutning i en kommun så önskar, skall en sändningsmöjlighet för närradio finnas i kommunen om det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl, får det finnas ytterligare sändningsmöjligheter för närradio i en kommun.

Radio- och TV-verket beslutar om vilka sändningsmöjligheter som skall få utnyttjas för närradio. Om en sammanslutning i en kommun så önskar, skall en sändningsmöjlighet för närradio finnas i kommunen om det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl, får det finnas ytterligare sändningsmöjligheter för närradio i en kommun.

6 a §⁴

Närradiosändare får ha en sådan räckvidd att sändningarna kan tas emot med god hörbarhet inom ett avstånd av fem kilometer. *Närradionämnden* får i särskilda fall medge sändare med större räckvidd. Ett sådant medgivande bör lämnas endast om en majoritet av de berörda sändningsberättigade sammanslutningarna önskar det. Utanför stadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Närradiosändare får ha en sådan räckvidd att sändningarna kan tas emot med god hörbarhet inom ett avstånd av fem kilometer. *Radio- och TV-verket* får i särskilda fall medge sändare med större räckvidd. Ett sådant medgivande bör lämnas endast om en majoritet av de berörda sändningsberättigade sammanslutningarna önskar det. Utanför stadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Sändare som anges i första stycket får inte användas för andra slag av rundradiosändningar.

¹Senaste lydelse av 2 § 1985:597.

²Senaste lydelse 1993:122.

³Senaste lydelse 1993:122.

⁴Senaste lydelse 1993:122.

7 §⁵

För varje sändningsmöjlighet bestämmer *Närradionämnden* vilka sammanslutningar som skall få sända och under vilken tid sändningarna får ske.

Om en sammanslutning som förelagts vid vite att följa bestämmelserna i denna lag avstår sändningstid, får *Närradionämnden* besluta att sändningstiden inte får utnyttjas av någon annan sammanslutning under högst tre månader.

För varje sändningsmöjlighet bestämmer *Radio- och TV-verket* vilka sammanslutningar som skall få sända och under vilken tid sändningarna får ske.

Om en sammanslutning som förelagts vid vite att följa bestämmelserna i denna lag avstår sändningstid, får *Radio- och TV-verket* besluta att sändningstiden inte får utnyttjas av någon annan sammanslutning under högst tre månader.

13 §⁶

Tillstånd att sända närradio får återkallas om sammanslutningen

Radio- och TV-verket får återkalla ett tillstånd att sända närradio, om sammanslutningen

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 §,

2. sänder program trots att det inte finns utgivare för programverksamheten enligt 3 kap. 3 och 4 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden eller trots att anmälan om utgivare eller ställföreträdare inte har gjorts enligt vad som föreskrivs där,

3. inte utnyttjar rätten att sända under tre på varandra följande månader, eller

4. inte erlägger avgift i ärende om närradio inom föreskriven tid, om sammanslutningen har förelagts att erlägga den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.

När ett tillstånd återkallas får *nämnden* bestämma en tid om högst ett år inom vilken sammanslutningen inte kan ges nytt tillstånd.

När ett tillstånd återkallas får *verket* bestämma en tid om högst ett år inom vilken sammanslutningen inte kan ges nytt tillstånd.

13 a §⁷

Om sammanslutningen

1. bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstid som tilldelats sammanslutningen eller

2. bryter mot en föreskrift i 10–11 §§, får *Närradionämnden* förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Om sammanslutningen bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstid som tilldelats sammanslutningen får *Radio- och TV-verket* förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

⁵Senaste lydelse 1993:122.

⁶Senaste lydelse 1993:122.

⁷Senaste lydelse 1993:122.

13 b §

Om sammanslutningen bryter mot 10–11 §§ får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

14 §⁸

En sammanslutning skall på uppmaning av *Närradionämnden* tillstålla nämnden sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om sammanslutningen inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *nämnden* förelägga vite.

En sammanslutning skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket* tillstålla nämnden *respektive verket* sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om sammanslutningen inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *myndigheten* förelägga vite.

15 §⁹

Närradionämndens beslut i frågor om tillstånd enligt 4 och 13 §§, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ eller beslut om föreläggande enligt 13 a § eller 14 § vilket har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag i frågor om tillstånd enligt 4 och 13 §§, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ eller beslut om föreläggande enligt 13 a § eller 13 b § vilket har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

⁸Senaste lydelse 1992:613.

⁹Senaste lydelse 1993:122.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3, 4, 6 a, 6 b, 13, 14 och 17 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av närradiolagen (1982:459) skall utse en utgivare för programverksamheten. Sammanslutningen skall till *närradionämnden* anmäla vem som är utgivare.

Om den som är utsedd till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall sammanslutningen omedelbart utse ny utgivare. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av närradiolagen (1982:459) skall utse en utgivare för programverksamheten. Sammanslutningen skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är utgivare.

4 §

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den sammanslutning som har utsett utgivaren. Utgivaren skall till *närradionämnden* anmäla vem som är ställföreträdare.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den sammanslutning som har utsett utgivaren. Utgivaren skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är ställföreträdare.

6 a §¹

Innehavare av tillstånd enligt lokalradiolagen (1993:120) som avser att sända ljudradio skall utse en utgivare för programverksamheten. Tillståndshavaren skall till *Styrelsen för lokalradiotillstånd* anmäla vem som är utgivare.

Om den som utses till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall tillståndshavaren omedelbart utse en ny utgivare. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

Innehavare av tillstånd enligt lokalradiolagen (1993:120) som avser att sända ljudradio skall utse en utgivare för programverksamheten. Tillståndshavaren skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är utgivare.

¹Senaste lydelse 1993:123.

6 b §²

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som innehar tillståndet. Utgivaren skall till *Styrelsen för lokalradiotillstånd* anmäla vem som är ställföreträdare.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som innehar tillståndet. Utgivaren skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är ställföreträdare.

13 §

Den som utser utgivare av andra radioprogram i trådsändningar än som avses i 12 § skall anmäla vem som har utsetts till *patent- och registreringsverket*.

Den som utser utgivare av andra radioprogram i trådsändningar än som avses i 12 § skall anmäla vem som har utsetts till *Radio- och TV-verket*.

Om den som är utsedd till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall en ny utgivare omedelbart utses. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

14 §

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som har utsett utgivaren. Utgivaren skall anmäla vem som är ställföreträdare till *patent- och registreringsverket*.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som har utsett utgivaren. Utgivaren skall anmäla vem som är ställföreträdare till *Radio- och TV-verket*.

17 §³

Beträffande program som direktsänds får den som skall utse utgivare besluta att, i stället för utgivaren, var och en som framträder i programmet själv skall svara för yttrandefrihetsbrott som han begår. Ett sådant beslut skall före sändningen meddelas de berörda och antecknas i ett särskilt register hos den som bedriver sändningsverksamheten. Anteckningen skall innehålla uppgifter om namn, födelsetid och bostadsadress för var och en som avses med beslutet. Om inte detta sker, är beslutet utan verkan.

Ett utdrag ur registret skall genast sändas till *patent- och registreringsverket* varje gång ett beslut har antecknats i det.

Ett utdrag ur registret skall genast sändas till *Radio- och TV-verket* varje gång ett beslut har antecknats i det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

²Senaste lydelse 1993:123.

³Lydelse enligt prop. 1993/94:118.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten

Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten

dels att 5 § skall upphöra att gälla ,

dels att 6, 7, 18 och 21–24 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Var och en som äger eller annars förfogar över ett kabelnät, där det bedrivs sändningar av annat slag än vidaresändning från sändare på jordytan, är skyldig att

1. se till att de boende i fastigheter som är anslutna till hans kabelnät på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen kan ta emot sådana sändningar som sänds med stöd av 5 § radiolagen (1966:755) och som är avsedda att tas emot i området, och

2. kostnadsfritt tillhandahålla en kanal i sitt kabelnät i varje kommun, där han har ett sådant nät, för egensändningar av televisionsprogram från ett eller flera av *kabelnämnden* utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Om det finns särskilda skäl, får *kabelnämnden* medge undantag från skyldigheterna enligt första stycket.

2. kostnadsfritt tillhandahålla en kanal i sitt kabelnät i varje kommun, där han har ett sådant nät, för egensändningar av televisionsprogram från ett eller flera av *Radio- och TV-verket* utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Om det finns särskilda skäl, får *Radio- och TV-verket* medge undantag från skyldigheterna enligt första stycket.

7 §

Ett lokalt kabelsändarföretag skall vara en sådan svensk juridisk person som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar och som kan antas låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals i sin verksamhet.

Ett lokalt kabelsändarföretag skall i sin sändningsverksamhet sträva efter vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Kabelnämndens förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 6 § första stycket 2 skall avse högst tre år.

Radio- och TV-verkets förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 6 § första stycket 2 skall avse högst tre år.

18 §

Domstolen skall översända en kopia av en dom som innehåller ett sändningsförbud enligt 16 § eller en förlängning enligt 17 § till *kabelnämnden*. Domen skall översändas så snart den vunnit laga kraft, eller, när domen skall gälla även om den överklagas, samma dag som den meddelas.

Domstolen skall översända en kopia av en dom som innehåller ett sändningsförbud enligt 16 § eller en förlängning enligt 17 § till *Radio- och TV-verket*. Domen skall översändas så snart den vunnit laga kraft, eller, när domen skall gälla även om den överklagas, samma dag som den meddelas.

21 §

Kabelnämnden får förelägga den som bryter mot 3 §, 6 § första stycket eller mot 8–14 §§ eller 15 § andra stycket, att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett vite genom dom som vunnit laga kraft, har dömts ut mot ett lokalt kabelsändarföretag för brott mot 9 § andra stycket och företaget därefter åter brutit mot bestämmelsen, får *kabelnämnden* återkalla förordnandet för företaget som lokalt kabelsändarföretag. När ett förordnande återkallas får *kabelnämnden* bestämma en tid om högst ett år inom vilket företaget inte kan ges ett nytt förordnande.

Granskningsnämnden för radio och TV får förelägga den som bryter mot 3 §, 8–14 §§ eller mot 15 § andra stycket, att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. *Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.*

Om ett vite genom dom som vunnit laga kraft, har dömts ut mot ett lokalt kabelsändarföretag för brott mot 9 § andra stycket och företaget därefter, *enligt ett lagkraftvunnet beslut av Granskningsnämnden för radio och TV*, åter brutit mot bestämmelsen, får *Radio- och TV-verket* återkalla förordnandet för företaget som lokalt kabelsändarföretag. När ett förordnande återkallas får *verket* bestämma en tid om högst ett år inom vilket företaget inte kan ges ett nytt förordnande.

22 §

Kabelnämnden består av en ordförande, en vice ordförande och fem andra ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Radio- och TV-verket får förelägga den som bryter mot 6 § första stycket att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

23 §

Den som enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att ombesörja och bevara inspelning av en egensändning skall på uppmaning av *kabelnämnden* lämna nämnden sådan inspelning. Om han inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *nämnden* förelägga vite.

Den som enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att ombesörja och bevara inspelning av en egensändning skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket* lämna nämnden *respektive verket* sådan inspelning. Om han inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *myndigheten* förelägga vite.

24 §

Kabelnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten.

Beslut som Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket meddelat enligt denna lag och som förenats med vite, utom beslut som avses i 23 §, får överklagas hos kammarrätten. Detsamma gäller beslut av Radio- och TV-verket enligt 6 § andra stycket och 21 § andra stycket samt beslut om förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 6 § första stycket 2. Andra beslut av Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område

Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs att i fråga om lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område¹

dels att i 5–10 och 13 §§ ordet "kabelnämnden" skall bytas ut mot "Radio- och TV-verket",

dels att 11 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Kabelnämndens beslut enligt 5–7 §§, 9 § andra stycket och 10 § får överklagas hos kammarrätten.

Kabelnämndens beslut i andra fall får inte överklagas.

Överklagande av beslut enligt denna lag inverkar inte på skyldigheten att betala den avgift eller ränta som överklagandet avser.

Radio- och TV-verkets beslut enligt 5–7 §§, 9 § andra stycket och 10 § får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut av Radio- och TV-verket enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹Senaste lydelse av 8 § 1992:827.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 5–9, 11 och 27–30 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

För att underlätta tillsynen skall Kabelnämnden upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga enligt 6–9 §§.

Radio- och TV-verket skall upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga enligt 6–9 §§.

6 §

Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket.

En anmälan skall innehålla

- 1. fysisk persons namn,*
- 2. firma eller motsvarande,*
- 3. postadress och telefonnummer, och*
- 4. uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.*

7 §

Varje satellitprogramföretag skall årligen till Kabelnämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

Varje satellitprogramföretag skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

8 §

På begäran av Kabelnämnden skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

9 §

På begäran av *Kabelnämnden* skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. vem som är uppdragsgivare och hans adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen över satellit sker.

På begäran av *Radio- och TV-verket* skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

11 §

Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av *Kabelnämnden* utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av *Granskningsnämnden för radio och TV* utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

27 §

Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.

Granskningsnämnden för radio och TV får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite. *Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.*

28 §

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8, 11 eller 14–24 § får *Kabelnämnden* förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8 eller 11 § får *Radio- och TV-verket respektive Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

28 a §

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 14–24 § får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.

29 §

Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får Kabelnämnden förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 § i stället riktas mot satellitentreprenören.

Om satellitentreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får dock föreläggandet rikta sig mot uppdragsgivaren.

Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får Radio- och TV-verket förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 eller 28 a § i stället riktas mot satellitentreprenören.

30 §¹

Beslut av Kabelnämnden som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut som nämnden har meddelat enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande enligt 27 eller 28 a § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹Senaste lydelse 1993:125.

2.7 Förslag till lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120)

Prop. 1993/94:160

Härigenom föreskrivs i fråga om lokalradiolagen (1993:120) dels att i 4, 5, 8–13, 17–19, 21, 28, 29, 34 och 37 §§ orden "Styrelsen för lokalradiotillstånd" skall bytas ut mot "Radio- och TV-verket", dels att i 10–12, 18, 19, 28 och 29 §§ ordet "styrelsen" skall bytas ut mot "verket", dels att 30, 31 och 39 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §

Om en tillståndshavare bryter mot en bestämmelse i 22 eller 24–27 §§, får *Radionämnden* förelägga honom att följa *bestämmelserna*. Föreläggandet får förenas med vite.

Om en tillståndshavare bryter mot en bestämmelse i 22 eller 24–27 §§, får *Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga honom att följa *bestämmelsen*. Föreläggandet får förenas med vite.

31 §

En tillståndshavare skall på uppmaning av *Radionämnden* lämna nämnden en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *nämnden* förelägga vite.

En tillståndshavare skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV* eller *Radio- och TV-verket* lämna nämnden *respektive verket* en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *myndigheten* förelägga vite.

39 §

Beslut som *Styrelsen för lokalradiotillstånd* har meddelat får överklagas hos kammarrätten. *Styrelsens* beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas.

Radionämndens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut som *Radio- och TV-verket* har meddelat får överklagas hos kammarrätten. *Verkets* beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut enligt 31 § får dock inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Våren 1991 redovisades i proposition 1990/91:149 om radio- och TV-frågor att en utredning skulle tillkallas för att se över myndighetsstrukturen på radio- och TV-området. Översynen skulle omfatta dels Radionämndens, Kabelnämndens och Närradionämndens verksamhetsområden, dels ansvaret för nya former av radio- och TV-sändningar till allmänheten. Syftet var att få till stånd en gemensam organisation för myndighetsuppgifter i fråga om sådana sändningar. Riksdagen (bet. 1990/91:KU39, rskr. 1990/91:370) anförde inga invändningar därvidlag.

I juli 1991 beslutade den dåvarande regeringen om direktiv för en särskild utredare med uppgift att utarbeta förslag till organisation för en sammanhållen central myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten. Den särskilde utredaren, direktören Leif Larson, lade i april 1992 fram betänkandet Radio och TV i ett (SOU 1992:36). I betänkandet föreslås att en ny central förvaltningsmyndighet, Radio- och televisionsmyndigheten, inrättas. Inom myndigheten skall det enligt förslaget finnas en särskild nämnd, Radio- och televisionsnämnden, som bl.a. skall pröva frågor om återkallelse av sändningstillstånd och meddela förelägganden att följa bestämmelser om sändningarnas innehåll. Utredarens sammanfattning av betänkandet återfinns i *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns i *bilaga 2*.

Riksdagen beslutade i februari 1993 (prop. 1992/93:70, bet. 1992/93:KU15, rskr. 1992/93:168, SFS 1993:120) om inrättandet av en tillfällig myndighet, Styrelsen för lokalradiotillstånd, för planering och beslut om tillstånd att sända privat lokalradio. Konstitutionsutskottet konstaterade i sitt betänkande att frågan om hur myndighetsfrågorna skulle lösas på sikt var föremål för beredning i regeringskansliet och att det arbetet inte borde föregripas genom något uttalande från riksdagens sida.

Regeringen beslutade den 27 januari 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. I förhållande till lagrådsremissen föreslår Lagrådet en ändring i radiolagen (1966:755) angående rätten att på nämndens vägnar fatta beslut, samt ändringar i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten och lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten i fråga om rätten att överklaga.

Regeringen har följt Lagrådets förslag (se avsnitt 11.2 och 12).

4 Allmänna utgångspunkter

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) trädde i kraft den 1 januari 1992. Därmed är yttrandefriheten i radio, television, filmer, videogram, ljudupptagningar m.m. grundlagsskyddad. YGL bygger på samma grundsatser som tryckfrihetsförordningen. Det innebär bl.a. att principerna om censurförbud och

etableringsfrihet gäller för hela massmedieområdet, med undantag endast i fråga om att krav på tillstånd för trådlösa sändningar av radio- och TV-program får uppställas och att viss förhandsgranskning av film och videogram tillåts. Vidare gäller de tryckfrihetsrättsliga principerna om ensamansvar och källskydd, begränsning av möjligheterna till kriminalisering samt särskild rättegångsordning med tillgång till jury.

Enligt YGL har varje svensk medborgare och svensk juridisk person rätt att sända radio- och TV-program genom tråd. Denna frihet hindrar dock inte att det i lag meddelas föreskrifter dels om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång på allsidig upplysning, dels om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp (3 kap. 1 §).

Rätten att sända radio- och TV-program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända (3 kap. 2 § första stycket).

Bestämmelserna i grundlagen hindrar inte att det i lag meddelas föreskrifter om förbud mot kommersiell reklam i radio- och TV-program eller om villkor för sådan reklam, eller föreskrifter om förbud mot och villkor för annan annonsering och sändning av program som helt eller delvis bekostas av någon annan än den som bedriver programverksamheten (1 kap. 12 § andra stycket).

YGL anger även hur beslut om tillstånd och sanktioner inom radio- och TV-området skall fattas.

Frågor om rätt att sända radio- och TV-program skall kunna prövas av domstol eller av en nämnd, vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande skall vara eller ha varit ordinarie domare. Prövningen av beslut av regeringen skall göras av domstol och behöver endast avse beslutets laglighet (3 kap. 5 § första stycket). Om sådan prövning finns bestämmelser i lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut. Att det i lag föreskrivs att ett beslut inte får överklagas hindrar inte att beslutets laglighet prövas i denna ordning.

Ingripande på grund av missbruk av yttrandefriheten måste prövas av domstol under medverkan av jury. Detta gäller dock inte om saken rör överträdelse av föreskrifter eller villkor i fråga om kommersiell reklam etc. (3 kap. 5 § andra stycket).

Det får vidare i lag föreskrivas att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande skall vara eller ha varit ordinarie domare skall granska om radio- och TV-program, som någon har sänt på annat sätt än genom tråd, står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lag får föreskrivas att ett föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och om utdömande av vite prövas alltid av domstol (7 kap. 4 §).

5 Gällande tillståndskrav och regler för radio- och TV-sändningar

För att radio- och TV-sändningar till allmänheten skall få bedrivas i Sverige gäller i de flesta fall att den sändande har tillstånd av en myndighet eller att den som bedriver sändningsverksamhet anmäler sig för registrering hos en myndighet.

För sändningarna gäller regler av olika slag. Dels finns regler som gäller att den som sänder skall vara behörig, att sändningarna skall komma i gång och fortgå, att ansvarig utgivare skall finnas, att olika uppgifter skall anmälas till en myndighet, att den s.k. must carry-skyldigheten för innehavare av kabelnät skall fullgöras, att avgifter i vissa fall skall betalas etc. Dels finns sådana regler som avser programinnehållet, t.ex. om våld, pornografi och mediets genomslagskraft, otillbörligt kommersiellt gynnande, reklam och sponsring, sändningsbeteckningar m.m.

De former av radio- och TV-sändningar till allmänheten som berörs av förslagen i denna proposition är *sändningar med tillstånd enligt radiolagen (1966:755)*, *kabelsändningar*, *närradio*, *satellitesändningar* och *lokalradio*. Sändning av *radiotidningar* i rundradiosändning enligt lagen (1981:508) om radiotidningar omfattas däremot inte av förslagen.

Den pågående Radiolagsutredningen (U 1985:03) har i uppdrag att se över det nuvarande regelsystemet på radio- och TV-området med syftet att bl.a. uppnå större klarhet och överskådlighet. Utredningen väntas avge förslag under våren 1994.

5.1 Radio- och TV-sändningar enligt radiolagen

Enligt 5 § radiolagen (1966:755) krävs tillstånd av regeringen för att sända radio- och TV-program i rundradiosändning här i landet.

Radiolagen innehåller också vissa bestämmelser om programverksamheten. Varje programföretag avgör ensamt vad som skall förekomma i en sändning men har enligt radiolagen att iaktta bestämmelser om opartiskhet, saklighet m.m. Övriga villkor för sändningsrätten skall enligt radiolagen tas in i avtal mellan regeringen och programföretaget.

Ursprungligen gällde radiolagen för dåvarande Sveriges Radios sändningar, de enda radio- och TV-sändningar till allmänheten som var tillåtna. När det så småningom har tillkommit andra slags radio- och TV-sändningar till allmänheten har de i allmänhet reglerats genom särskilda lagar, vilka dock bygger på radiolagen i fråga om bl.a. den använda begreppsapparaten. Radiolagens regler om sändningsinnehåll m.m. gäller endast för de programföretag som har tillstånd enligt radiolagen, dvs. för närvarande Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB och TV 4 AB.

Radiolagen anger vad som skall gälla för reklam och annan annonsering i televisionen samt ger lagstöd för avtalsvillkor om programföretagens rätt att sända reklam mot ersättning m.m. samt sponsrade program (jfr prop.

1990/91:149, bet. 1990/91:KU39, rskr. 1990/91:370). Ett programföretag får inte i programverksamheten mot ersättning eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse. Programföretaget får dock i fråga om någon som har bekostat ett program helt eller delvis lämna uppgift om vem bidragsgivaren är.

För annonser som sänds under annonstid i televisionen innehåller 8–15 §§ radiolagen bestämmelser om bl.a. vilka typer av inslag som får förekomma, att det skall framgå i vems intresse sändningen sker, hur stor del av sändningstiden som får avse annonser, hur annonserna får placeras, att det inte får uppträda vissa personer i annonser och att vissa annonser inte är tillåtna. Bl.a. är det förbjudet med annonser som syftar till att vinna stöd för politiska eller religiösa åsikter och annonser som riktar sig till barn.

Programföretagen har sedan den 1 januari 1994 enligt radiolagen en skyldighet att årligen till Radionämnden anmäla hur stor andel av en programtjänsts årliga sändningstid som är av europeiskt ursprung (jfr prop. 1992/93:75, bet. 1992/93:KU12, rskr. 1992/93:117, SFS 1992:1357).

Enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall den som sänder radioprogram till allmänheten ombesörja att varje program spelas in. Enligt 18 § radiolagen skall ett programföretag på uppmaning av Radionämnden tillstålla nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område anger i 1 § att ett programföretag som enligt radiolagen har tillstånd att sända landsomfattande televisionsprogram är skyldigt att betala koncessionsavgift till staten under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i hela landet och är ensamt i landet om att ha denna rätt (jfr prop. 1991/92:78, bet. 1991/92:KU21, rskr. 1991/92:114). Lagen innehåller bestämmelser om bl.a. beräkning, fastställande och betalning av avgiften och gäller för närvarande TV 4 AB. Myndighetsuppgifter som följer av denna lag handhas av Kabelnämnden.

5.2 Kabelsändningar

En ny lag (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten trädde i kraft samtidigt med YGL den 1 januari 1992 (jfr prop. 1991/92:53, bet. 1991/92:KU19, rskr. 1991/92:110).

Utgångspunkten för den nya lagstiftningen är stadgandet i YGL att var och en har rätt att sända radio- och televisionsprogram i tråd till allmänheten. I lagen har därför det tidigare kravet på tillstånd för lokala kabelsändningar till allmänheten tagits bort. Lagen innebär frihet att anlägga kabelnät och att bedriva sändningar samt tillåter att reklam sänds i egensändningar.

För innehavare av kabelnät anges i 6 § kabellagen vissa skyldigheter, bl.a. är innehavaren skyldig att se till att de boende i anslutna fastigheter på ett till-

fredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen kan ta emot sändningar som sänds med stöd av radiolagen (s.k. must carry-skyldighet) samt att kostnadsfritt bereda utrymme för TV-sändningar från lokala kabelsändarföretag. Kabelnämnden förordnar lokala kabelsändarföretag enligt vissa villkor som anges i lagen (7 §).

Kabellagen innehåller även bestämmelser om att egensändningar inte på ett otillbörligt sätt får gynna ett kommersiellt intresse (8 §) samt regler om reklam och sponsring (3, 9–15 §§). Lokala kabelsändarföretag får inte sända reklam. Reglerna för annonser i TV-sändningar överensstämmer med de motsvarande regler som enligt radiolagen gäller för den trådlösa televisionen. För ljudradiosändningar är reglerna dock mindre omfattande.

Förbud mot fortsatta egensändningar får enligt 16 § kabellagen på talan av Justitiekanslern meddelas av domstol om sändningarna vid upprepade tillfällen har innehållit program som utgör olaga våldsskildring eller hets mot folkgrupp, om de vid upprepade tillfällen har innehållit pornografi eller om de har varit ensidigt inriktade på våldsskildringar.

Enligt 23 § kabellagen skall den som enligt 5 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att ombesörja och bevara inspelning av en egensändning, på uppmaning av Kabelnämnden lämna nämnden en sådan inspelning.

Den som utser utgivare av vissa radioprogram i trådsändningar skall enligt 3 kap. 13 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden bl.a. anmäla vem som har utsetts till utgivare till Patent- och registreringsverket.

5.3 Närradio

Riksdagen beslutade våren 1993 (prop. 1992/93:70, bet. 1992/93:KU15, rskr. 1992/93:168, SFS 1993:122) om vissa ändringar i närradiolagen (1982:459). Beslutet innebar bl.a. att sammanslutningar med tillstånd att sända närradio fick rätt att sända reklam och sponsrade program enligt i stort sett samma regler som gäller för lokalradion.

För att sända närradio krävs enligt 3 § närradiolagen tillstånd av Närradiönämnden. Lagen anger också vissa behörighetskrav och reglerar möjligheten att ta ut avgifter för sändningarna. Nämnden beslutar vilka sammanslutningar som skall få sända närradio och under vilken tid sändningarna får ske.

I närradiolagen finns även bestämmelser om att sändningarna inte på ett otillbörligt sätt får gynna ett kommersiellt intresse (10 §), regler om reklam och sponsring (10 a och 10 b §§), liksom regler om egenproduktion (11 §).

En sammanslutnings sändningstillstånd får enligt 16 § närradiolagen återkallas av en domstol om domstolen funnit att ett program i närradion innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

Enligt 14 § närradiolagen skall en sammanslutning på uppmaning av Närradiönämnden tillställa nämnden sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 §

lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Prop. 1993/94:160

Innehavare av tillstånd att sända närradio skall enligt 3 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden bl.a. anmäla vem som är utgivare för programverksamheten till Närradionämnden.

5.4 Satellitsändningar

Lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten trädde i kraft samtidigt med EES-avtalet den 1 januari 1994 (jfr prop. 1992/93:75, bet. 1992/93: KU12, rskr. 1992/93:117).

Något krav på tillstånd för att bedriva satellit-TV-verksamhet finns inte. Däremot är satellitprogramföretag och satellitentreprenörer enligt satellitlagen skyldiga att anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten samt att lämna vissa uppgifter. Kabelnämnden är tillsynsmyndighet.

Satellitprogramföretagen skall enligt lagen årligen till Kabelnämnden anmäla hur stor andel av programtjänstens årliga sändningstid som är av europeiskt ursprung. På begäran av nämnden skall företaget även lämna upplysningar bl.a. om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

Satellitlagen innehåller även regler om programverksamheten. Bl.a. skall sändningarna präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. När det är befogat skall uppgifter som förekommit i ett program beriktigas. Satellitprogramföretagen skall även ta hänsyn bl.a. till televisionens särskilda genomslagskraft (12 §). Vidare stadgas hur stor andel av en programtjänsts årliga sändningstid som skall upptas av program av europeiskt ursprung (13 §). Satellitprogramföretagets namn eller programtjänstens beteckning skall anges i sändningarna enligt vissa principer (14 §). Den som bedriver sändningar enligt satellitlagen får inte heller på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse (15 §).

Bestämmelserna om reklam och sponsring i 19–24 §§ satellitlagen överensstämmer med motsvarande regler i radiolagen.

Enligt 11 § satellitlagen skall den som enligt satellitlagen eller 5 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, på begäran av Kabelnämnden utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

5.5 Lokalradio

Riksdagen beslutade våren 1993 om en lokalradiolag (1993:120) som innebär att privata reklamfinansierade ljudradiosändningar tillåts med verkan fr.o.m. den 1 april 1993 (jfr prop. 1992/93:70, bet. 1992/93:KU15, rskr. 1992/93: 168).

Enligt 4 § lokalradiolagen krävs tillstånd av Styrelsen för lokalradiotillstånd för att sända lokalradio. Lagen reglerar olika frågor om tillståndsgivningen och betalning av avgifter. För dessa regler är styrelsen ansvarig myndighet.

En tillståndsinnehavare skall på uppmaning av Styrelsen för lokalradiotillstånd bl.a. lämna uppgifter om sitt aktieinnehav m.m. i företag som har tillstånd att sända lokalradio (29 §). Skälet är föreskriften i 5 § om att ingen tillståndshavare, vare sig direkt eller indirekt, får ha mer än ett tillstånd.

Innehavare av tillstånd att sända lokalradio skall enligt 3 kap. 6 a § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden bl.a. anmäla vem som är utgivare för programverksamheten till Styrelsen för lokalradiotillstånd.

Lokalradiolagen innehåller även vissa bestämmelser om sändningarnas innehåll, bl.a. att det under minst en tredjedel av sändningstiden varje dygn skall sändas sådana program som har framställts särskilt för den egna verksamheten (22 §), samt regler om reklam och sponsring (24–27 §§). Reglerna om reklam och sponsring som gäller för lokalradion överensstämmer med motsvarande regler för egensändningar av ljudradio i kabel. För dessa regler om lokalradiosändningarnas innehåll är Radionämnden ansvarig myndighet.

Enligt 31 § lokalradiolagen skall ett programföretag på uppmaning av Radionämnden lämna nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

6 Nuvarande myndigheter på radio- och TV-området

Det är fyra av de nuvarande myndigheterna med uppgift att meddela tillstånd för samt utöva tillsyn över radio- och TV-sändningar till allmänheten, som berörs av det förslag till ny myndighetsorganisation som denna proposition innehåller. Det gäller *Radionämnden*, *Kabelnämnden*, *Närradionämnden* och *Styrelsen för lokalradiotillstånd*.

Därutöver utförs myndighetsuppgifter på radio- och TV-området även av *Taltidningsnämnden*, som prövar frågor om tillstånd att sända radiotidningar i rundradiosändning och om återkallelse av sådana tillstånd, *Telestyrelsen*, som beslutar om tillstånd att använda radiosändare samt har tillsyn över radioanvändningen från teknisk synpunkt samt *Justitiekanslern*, som har tillsyn över efterlevnaden av yttrandefrihetslagstiftningen samt fungerar som åklagare i yttrandefrihetsmål.

Radionämnden består enligt 17 § radiolagen av en ordförande och ytterligare sex av regeringen utsedda ledamöter jämte ersättare. En av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Radionämnden övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretag som sänder program med tillstånd enligt 5 § radiolagen utövar sin rätt i överensstämmelse med radiolagen och de bestämmelser som anges i avtalet mellan regeringen och programföretaget, för närvarande Sveriges Television, Sveriges Radio, Sveriges Utbildningsradio och TV 4.

I avtalen anges bl.a. att programföretaget på lämpligt sätt skall redogöra för beslut av Radionämnden som innebär att företaget har brutit mot vissa bestämmelser i radiolagen eller avtalet.

Om programföretaget bryter mot vissa bestämmelser i radiolagen eller avtalet mellan regeringen och programföretaget får Radionämnden vidare enligt 17 a § förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Om programföretaget inte rättar sig efter en uppmaning från Radionämnden att överlämna en inspelning av ett program, får nämnden likaledes förelägga vite (18 §).

Radionämnden skall även granska om innehavare av tillstånd att sända lokalradio följer lokalradiolagens regler om sändningarnas innehåll.

Vid brott mot lokalradiolagens bestämmelser om programmets innehåll får Radionämnden förelägga innehavare av tillståndet att följa bestämmelserna. Det gäller regeln om andelen program som framställts för den egna verksamheten (22 §) och reglerna för reklam och sponsring (24–27 §§). Föreläggandet får förenas med vite. Om en tillståndshavare inte rättar sig efter en uppmaning från nämnden att överlämna en inspelning av ett program, får nämnden förelägga vite (31 §).

Radionämndens beslut om förelägganden som har förenats med vite får enligt 24 § radiolagen och 39 § andra stycket lokalradiolagen överklagas hos kammarrätten.

6.2 Kabelnämnden

Kabelnämnden består enligt 22 § kabellagen av en ordförande, en vice ordförande och fem andra ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Kabelnämnden har gemensamt kansli med Närradionämnden. Chef för kansliet är en direktör, som tillika är chef för Kabelnämnden. Ställföreträdande direktören är chef för enheten Närradionämnden. För nämnderna finns en gemensam delegation.

Kabelnämnden skall följa verksamheten med kabelsändningar och satellit-sändningar till allmänheten. Nämnden har vidare tillsyn över att satellitlagen följs och handlägger också ärenden enligt lagen om koncessionsavgift på televisionens område. I enlighet med bestämmelserna i kabellagen skall

nämnden förordna lokala kabelsändarföretag och besluta om återkallelse av sådant förordnande, besluta om undantag från nätinnehavarens skyldigheter och besluta om förelägganden. I enlighet med satellitlagen skall nämnden föra register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer, samt besluta om förelägganden.

Kabelnämnden får enligt 21 § första stycket kabellagen förelägga den som bryter mot vissa reklamregler eller bestämmelsen om nätinnehavarens skyldigheter (must carry-regeln) att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. Nämnden kan under vissa omständigheter vid brott mot förbudet för lokala kabelsändarföretag att sända reklam återkalla förordnandet för företaget (21 § andra stycket). Nämndens beslut enligt kabellagen får överklagas hos kammarrätten (24 §).

Enligt 27 § satellitlagen får Kabelnämnden under vissa omständigheter (12 § om beriktigande) ålägga ett satellitprogramföretag att offentliggöra ett beslut av nämnden och föreläggandet får förenas med vite. Enligt satellitlagens 28 § får Kabelnämnden förelägga ett satellitprogramföretag vid vite att följa vissa bestämmelser. Det gäller såväl programregler (14–18 §§ om programverksamheten, 19–24 §§ om reklam och sponsring) som andra regler (7 § om anmälan av andelen europeiskt material, 8 § om upplysningar om ägarförhållanden etc., samt 11 § om att lämna kopia av inspelade TV-program). Enligt 29 § får nämnden under vissa förutsättningar även förelägga en satellitentreprenör att vid vite följa bestämmelse som gäller för entreprenören. Beslut av nämnden som förenats med vite får överklagas till kammarrätten (30 §).

Kabelnämnden skall enligt lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område besluta om fastställande och betalning av avgift, om ränta, återbetalning, indrivning m.m. Nämndens beslut får i vissa fall överklagas hos kammarrätten (11 §). Överklagande av beslut inverkar dock inte på skyldigheten att betala den avgift eller ränta som överklagandet avser.

6.3 Närradionämnden

Närradionämndens ordförande och vice ordförande skall enligt 2 § närradiolagen vara lagfarna och erfarna i domarvärv.

Nämnden har till uppgift att pröva frågor om närradio och att ha tillsyn över närradioverksamheten. I enlighet med bestämmelserna i närradiolagen prövar nämnden frågor om tillstånd att sända närradio och återkallelse av tillstånd, fastställer sändningstider, beslutar om förelägganden och efterhandsgranskar program i lämplig omfattning. Nämnden handlägger även ärenden om avgifter för närradio.

Nämnden får enligt 13 § närradiolagen återkalla tillstånd att sända närradio i vissa fall. Det gäller t.ex. om behörighetskraven inte längre uppfylls, om rätten att sända inte utnyttjas eller om avgifter inte erläggs.

Om en sammanslutning bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstiden, eller bryter mot bestämmelserna

om sändningarnas innehåll i 10–11 §§, får Närradionämnden förelägga sammanslutningen att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite (13 a §). Om en sammanslutning inte rättar sig efter en uppmaning från nämnden att överlämna en inspelning av ett program, får nämnden också förelägga vite (14 §).

Enligt 15 § får nämndens beslut om tillstånd och återkallelse av tillstånd, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ och beslut om föreläggande enligt 13 a och 14 §§ vilket har förenats med vite, överklagas till kammarrätten. Andra beslut enligt närradiolagen får inte överklagas.

6.4 Styrelsen för lokalradiotillstånd

Styrelsen för lokalradiotillstånd har i uppgift att pröva frågor om tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen och om avgift för sådana tillstånd.

Styrelsen får enligt 28 § lokalradiolagen återkalla tillstånd att sända lokalradio i vissa fall. Det gäller t.ex. om tillståndshavaren inte inlett sändningsverksamheten inom sex månader efter tillståndstidens början, om det saknas utgivare för sändningsverksamheten, eller under vissa förutsättningar om tillståndshavaren inte längre är behörig.

Enligt 29 § får styrelsen förelägga vite om en tillståndshavare inte rättar sig efter en uppmaning från styrelsen att lämna uppgifter om sitt aktieinnehav m.m. i företag som har tillstånd att sända lokalradio.

Beslut som styrelsen har meddelat får överklagas hos kammarrätten. Beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas (39 § första stycket).

7 Förvaltningsmyndigheters ledning

Riksdagens s.k. verksledningsbeslut år 1987 (prop. 1986/87:99, bet. 1986/87:KU29, rskr. 1986/87:226) innebär att ansvaret för statliga förvaltningsmyndigheter bör delas mellan en myndighetschef och en lekmannastyrelse. Myndighetens chef är normalt också styrelsens ordförande. Styrelsen beslutar om anslagsframställning, föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner och landsting m.m. men tar annars inte befattning med den löpande verksamheten. Beslut fattas av chefen eller, efter föreskrift i instruktion eller genom delegation, av annan tjänsteman. Verksledningsbeslutet utesluter emellertid inte att även andra ledningsformer kan användas, t.ex. enrådighetsverk där myndighetens chef är högsta beslutande nivå inom myndigheten.

Mot bakgrund av att de allmänna villkoren för de statliga myndigheternas verksamhet successivt har förändrats sedan riksdagen verksledningsbeslut år 1987, har en särskild kommitté haft i uppdrag att se över förvaltningsmyndigheternas ledningsformer m.m.

Kommittén har nyligen lämnat sitt betänkande Effektivare ledning i statliga myndigheter (SOU 1993:58). Enligt kommittén bör statliga myndigheter normalt ha en chef som är ensam högsta beslutsfattare (enrådighetsverk). Målet är främst att få ett tydligare ledningsansvar för myndigheten. Enligt kommittén bör myndigheterna vid behov själva få besluta om inrättande och sammansättning av rådgivande organ vid myndigheten.

I vissa fall kan det enligt kommittén vara aktuellt med en styrelse som ledningsorgan i en myndighet. Styrelsen skall då ha ett totalt ansvar för verksamheten. Myndighetschefen bör enligt kommittén vara självskriven ledamot i styrelsen och i allmänhet också styrelsens ordförande.

Kommitténs förslag bereds för närvarande inom regeringskansliet.

8 Behov av en ny myndighetsorganisation

Regeringens bedömning: En ny myndighetsorganisation bör införas på radio- och TV-området. Syftet bör vara att få till stånd en mer sammanhållen och överskådlig organisation än den nuvarande.

Utredningens bedömning: Som bärande skäl för en förändring av den nuvarande organisationsstrukturen anger utredningen behovet av ökad rätts-säkerhet, större flexibilitet och förbättrad effektivitet. Nuvarande nämndordning anses brista i dessa avseenden.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser förordar, eller motsätter sig inte, att en administrativ samordning genomförs, så att myndighetsstrukturen inte längre organiseras efter sändningsform, utan efter aktuella uppgifter som tillståndsgivning, granskning etc.

Skälen för regeringens bedömning: Myndighetsstrukturen inom etermediernas område är ett uttryck för hur villkoren för radio och television har sett ut i Sverige. Den helt dominerande ställningen innehades av de avgiftsfinansierade programföretagen inom den tidigare Sveriges Radio-koncernen. Vid sidan av Sveriges Radio-företagen tillkom så småningom närradion som en specialradio för föreningslivet. Senare infördes möjlighet att bedriva sändningar i kabelnät till allmänheten.

De olika sändningsformerna var klart avgränsade från varandra och styrdes av olikartade regler. Flera små myndigheter skapades med uppgift att huvudsakligen behandla var sin sändningsform. Radionämnden hade till uppgift att granska att programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen utövade sin sändningsrätt i enlighet med radiolagen och avtalen med staten. Närradionämnden hade hand om tillståndsgivning och tillsyn i fråga om föreningsradion medan Kabelnämnden hade motsvarande uppgift för kabelsändningarna.

Sedan början av 1990-talet har emellertid förutsättningarna i grunden förändrats. Nya sändningsformer har tillkommit och villkoren för verksamheten

har liberaliserats genom att möjlighet till reklamfinansiering har införts. Principen om etableringsfrihet så långt tillgängliga frekvensresurser medger det håller på att genomföras. Skillnaden mellan olika sändningsformer håller på att suddas ut och konkurrensen om frekvensutrymmet ökar. I denna situation medför den nuvarande splittrade myndighetsstrukturen problem.

En nackdel är att olika myndigheter utan någon egentlig samordning fattar beslut om sändningstillstånd som tar i anspråk samma frekvensutrymme. För närvarande kan t.ex. Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd i princip meddela sändningstillstånd för närradio resp. lokalradio som kräver tillgång till en och samma sändningsfrekvens.

Ett annat problem är att olika myndigheter har att tillämpa samma eller likartade regler för olika former av sändningar. Det har t.ex. varit en uttalad ambition under de senaste årens lagstiftning på radio- och TV-området att skapa överensstämmelse mellan olika sändningsformer när det gäller regler för reklam och sponsring. Omfattningen av bestämmelserna varierar men enskilda regler har utformats lika, t.ex. regler om inplacering av reklam i sändningarna, reklam riktad till barn och förbud mot otillbörligt gynnande av kommersiella intressen i programmen (jfr prop. 1992/93:70, bet. 1992/93:KU15, rskr. 1992/93:168 och prop. 1992/93:75, bet. 1992/93:KU12, rskr. 1992/93:117).

Emellertid granskas efterlevnaden av reklamreglerna för televisionen av Radionämnden när det gäller TV 4 och av Kabelnämnden i fråga om satellit-sändningar och egensändningar i kabel. På ljudradiosidan granskas efterlevnaden av reklamreglerna av Närradionämnden när det gäller närradion och av Radionämnden i fråga om lokalradio. Därmed finns risk för att olika myndigheter kommer till motstridiga resultat i fråga om tillämpningen av liknande regler.

Till dessa nackdelar kommer att förekomsten av flera små myndigheter innebär att organisationen blir sårbar och att det blir svårare att upprätthålla tillräcklig kompetens inom olika administrativa specialområden.

De snabba förändringar som under senare år har präglat radio- och TV-området visar inga tecken på att avstanna. Bl.a. pågår en utveckling av digitala distributionsmetoder som kan komma att i grunden förändra villkoren för programspridning. För närvarande saknas ett organ med uppgift att fortlöpande följa utvecklingen i fråga om radio- och TV-sändningar till allmänheten.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en mer sammanhållen och överskådlig myndighetsorganisation än den nuvarande bör införas på radio- och TV-området. Detta kan uppnås genom att myndighetsuppgifterna samordnas så att bl.a. ansvaret för tillståndsgivning för olika sändningsformer placeras hos en och samma myndighet och genom att tillsynen av efterlevnaden av reklamregler och andra programregler för de olika sändningsformerna utövas av en och samma instans. Skapandet av en sammanhållen myndighetsorganisation ligger i linje med den strävan efter ökad klarhet och överskådlighet som även avspeglas i Radiolagsutredningens uppdrag.

Regeringens förslag: Två nya myndigheter inrättas den 1 juli 1994. Granskningsnämnden för radio och TV har tillsyn över efterlevnaden av programregler medan Radio- och TV-verket får till uppgift att bl.a. besluta om sändningstillstånd enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten.

Utredningens förslag överensstämmer inte helt med regeringens förslag. Utredningen föreslår inrättandet av en sammanhållen central förvaltningsmyndighet, Radio- och TV-myndigheten, med ansvar för samtliga myndighetsuppgifter i fråga om radio- och TV-sändningar till allmänheten. Inom myndigheten skall finnas en särskild nämnd. Nämnden skall avgöra ärenden som enligt YGL skall avgöras av en domstolsliknande nämnd, men inte ha någon verksledande uppgift.

Remissopinionen är splittrad när det gäller förslaget om en sammanhållen myndighet för samtliga myndighetsuppgifter. Tre större grupperingar kan urskiljas bland remissinstanserna:

- Förslaget om en sammanslagen myndighet stöds av bl.a. *Kabel- och när-radionämnderna, Göta hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Statskontoret, Sveriges reklamförbund, Advokatsamfundet, KLYS, Sveriges Lokal-TV-förbund och Sundsvalls kommun*. Vidare anger *Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, Telestyrelsen, Radiolagsutredningen, Riksrevisionsverket och Riksskatteverket* att man inte har några erinringar mot förslaget.
- En andra grupp förordar två olika myndighetsorgan där den ena utför de granskande uppgifterna, och den andra tillståndsgivning och övriga administrativa uppgifter. Det är i första hand programföretagens rättssäkerhet och granskningsverksamhetens integritet som anförs som skäl för en uppdelning av uppgifterna på två myndigheter. Till denna grupp hör *Radionämnden, Patent- och registreringsverket, Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio* och *TV 4*. Dessutom framför *1991 års JK-utredning* och *Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet* kritik mot den ställning granskningsverksamheten får enligt utredningens förslag.
- En tredje grupp förenas i sin kritik mot vad man anser vara en alltför omfattande myndighetsreglering på radio- och TV-området. Hit hör *Tidningsutgivareföreningen, TCO, Publicistklubben, Journalistförbundet, Köpmannaförbundet, SAF, Industrieförbundet, Radioutgivareföreningen* och *Radio Nova*. De alternativa lösningar för myndighetsorganisationen som dessa föreslår varierar dock.

Flera remissorgan anser att utredningens förslag är oklart när det gäller ansvarsfördelningen mellan den föreslagna myndighetens ledning och den nämnd inom myndigheten som bl.a. skall pröva granskningsärenden.

Skälen för regeringens förslag: I motsats till utredningen, och i överensstämmelse med flera av remissinstanserna, anser regeringen att tillsynen över efterlevnaden av programregler bör utföras av ett organ som är fristående från den myndighet som har att besluta om sändningstillstånd. Regeringen förordar därför att tillsynen över efterlevnaden av programregler anförtros en fristående myndighet.

Därmed kan tillsynsverksamhetens oberoende ställning göras tydlig. Tilltron till opartiskheten i handläggningen av de olika myndighetsuppgifterna på radio- och TV-området är av avgörande betydelse för att upprätthålla respekten för myndighetsutövningen. Ett tungt vägande skäl mot en sammanslagen myndighet enligt utredningens förslag är vidare svårigheten att åstadkomma en tydlig ansvarsfördelning mellan myndighetens ledning och den nämnd inom myndigheten som skulle pröva granskningsärenden m.m.

Regeringens förslag innebär att två olika myndigheter inrättas den 1 juli 1994 och ersätter de nuvarande myndigheterna Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd. Vissa övergångsfrågor behandlas i avsnitt 13.

De nya myndigheterna bör benämnas Radio- och TV-verket resp. Granskningsnämnden för radio och TV. Ansvaret för tillståndsgivning enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten läggs på verket i den mån uppgiften inte ankommer på regeringen, medan nämnden får ansvar för granskningen av efterlevnaden av programreglerna. Båda myndigheterna får sålunda ansvar för samtliga berörda former av radio- och TV-sändningar till allmänheten: sändningar enligt radiolagen, kabelsändningar, närradio, satellitsändningar och lokalradio. Om det i framtiden tillkommer nya former av radio- och TV-sändningar till allmänheten bör de båda myndigheterna kunna få ansvar även för dessa. Regeringens förslag när det gäller den närmare utformningen av de båda myndigheternas uppgifter och organisation utvecklas nedan.

Med detta förslag undgår man den nuvarande splittringen mellan olika myndigheter för olika sändningsformer. I jämförelse med utredningens förslag blir det samtidigt möjligt att ge respektive organ en enkel organisation som är anpassad till uppgiften. Genom att tillsynen av efterlevnaden av programregler skiljs från uppgiften att pröva frågor om sändningstillstånd skapas större klarhet om ansvarsfördelningen mellan olika organ.

Denna ordning gäller för övrigt redan för lokalradion sedan denna sändningsform infördes våren 1993. Styrelsen för lokalradiotillstånd ansvarar för planering och beslut om sändningstillstånd, medan tillsyn över efterlevnaden av reglerna om lokalradiosändningarnas innehåll utövas av Radionämnden (jfr bet. 1992/93:KU15 s. 40f).

En organisation i form av två skilda myndigheter utesluter givetvis inte ett aktivt informationsutbyte eller praktisk samverkan beträffande t.ex. datafrågor och allmän administration. Ett sådant utbyte underlättas också av att de nya myndigheterna övertar de nuvarande fyra myndigheternas lokaler som sedan en tid tillbaka finns i samma fastighet. Därmed minskar styrkan i de

administrativa skäl som skulle kunna anföras till förmån för en sammanhållen myndighet.

I fråga om de andra myndigheterna med uppgifter på radio- och TV-området anser regeringen inte att några förändringar bör genomföras. Det innebär att Taltidningsnämnden, som bl.a. har till uppgift att pröva frågor om tillstånd att sända radiotidningar, bör behålla sitt organisatoriska samband med Presstödsnämnden. Skälet är främst att prövning om frågor om radiotidningar förutsätter god kännedom om dagspressens förhållanden. Justitiekanslerns och Telestyrelsens uppgifter i fråga om radio- och TV-sändningar berörs inte heller av förslagen i denna proposition.

10 Radio- och TV-verket

10.1 Verkets uppgifter

Regeringens förslag: Radio- och TV-verket ansvarar för all tillståndsgivning i enlighet med de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten som inte är regeringens eller någon annan särskilt angiven myndighets uppgift. Verket ansvarar vidare för registrering och avgiftshantering, har tillsyn över efterlevnaden av regler som inte gäller innehållet i sändningarna samt beslutar om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler och vid uteblivna avgifter. Verket får också till uppgift att följa utvecklingen i fråga om radio- och TV-sändningar till allmänheten.

Utredningens förslag avviker delvis från regeringens. Enligt utredningen bör verksamheten vid den föreslagna Radio- och TV-myndigheten delas in i fyra funktioner: 1. efterhandsgranskning och kontroll; beredning av nämndärenden och beslut i ärenden som inte fattas av nämnden, 2. tillståndsgivning, 3. information, utredning och internationellt arbete, samt 4. administration.

Remissinstanserna: Behovet av ett organ för internationella kontakter inom radio- och TV-området betonas av några instanser. Andra anser inte att uppgiften att vara expertorgan för politiska beslutsfattare skall anföras till myndighet som också skall ha en granskande funktion. *Patent- och registreringsverket* tillstyrker utredningens förslag att verkets uppgift att anteckna utgivare för vissa trådsändningar övertas av en ny radio- och TV-myndighet.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med den föreslagna omorganisationen är att få till stånd en mer sammanhållen och överskådlig myndighetsstruktur än den nuvarande på radio- och TV-området. Detta uppnås genom en samordning av myndighetsuppgifterna inom det ansvarsområde som för närvarande omfattar radio- och TV-sändningar enligt radiolagen, kabelsändningar, närradio, satellitsändningar och lokalradio.

Radio- och TV-verket bör ha följande övergripande uppgifter inom det berörda ansvarsområdet:

- Att besluta om *tillstånd* att bedriva radio- och TV-sändningar till allmänheten i den mån sådana beslut inte skall fattas av regeringen. För närvarande krävs tillstånd av annan myndighet än regeringen för att sända när-radio och lokalradio. Verket skall också förordna lokala kabelsändarföretag.
- Att vara *registreringsmyndighet* i de fall då det krävs att den som bedriver radio- och TV-verksamhet riktad till allmänheten anmäler sig för registrering hos en myndighet. För närvarande skall den som är utgivare eller ställföreträdare för utgivare för sändningar av lokalradio, närradio eller för egensändningar i kabel anmälas till myndighet. Enligt satellitlagen skall vidare satellitprogramföretag och satellitentreprenörer anmäla sig till myndighet.
- Att administrera de *avgifter* som skall betalas av dem som bedriver viss sändningsverksamhet. Avgifter skall för närvarande betalas av den som sänder landsomfattande reklamfinansierad TV, närradio och lokalradio.
- Att utöva *tillsyn* över efterlevnaden av sådana regler som inte avser sändningarnas innehåll. De regler som åsyftas gäller bl.a. att den som sänder skall vara behörig, att det skall finnas en utgivare, att sändningarna skall komma i gång och fortgå, att olika uppgifter skall anmälas till myndighet samt att den s.k. must carry-skyldigheten skall fullgöras. På uppmaning av Radio- och TV-verket bör den som bedriver sändningsverksamhet lämna verket inspelning av program i närradio, lokalradio och egensändning i kabel.
- Att besluta om *sanktioner* vid bristande efterlevnad av regler som inte avser sändningarnas innehåll och vid uteblivna avgifter. De åtgärder som för närvarande kan vidtas är återkallelse av sändningstillstånd, återkallelse av förordnanden som lokalt kabelsändarföretag samt förelägganden om att följa en bestämmelse. Sådana förelägganden kan förenas med vite.

Radio- och TV-verket bör även få till uppgift att följa utvecklingen i fråga om radio- och TV-sändningar till allmänheten. I denna uppgift ingår att utföra vissa utredningsuppgifter samt att svara för statistik inom sitt område.

Om framtida beslut innebär att tillstånd för nya sändningsformer skall lämnas av annan än regeringen, eller att nuvarande krav på tillstånd försvinner för vissa slag av sändningar och ersätts av ett krav på registrering, eller att nya regler eller sanktioner som inte avser sändningarnas innehåll tillkommer inom ansvarsområdet, är det regeringens uppfattning att sådana uppgifter bör handhas av Radio- och TV-verket.

Förslaget om det nya verkets uppgifter innebär att Patent- och registreringsverkets uppgift att anteckna utgivare för vissa trådsändningar enligt lagen med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden övertas av Radio- och TV-verket. I övrigt förutsätter regeringen att det nya verket kommer att samråda med Telestyrelsen om tillgången på sändningsmöjligheter.

10.2 Verkets ledning och organisation

Regeringens förslag: Radio- och TV-verket organiseras som ett enrådighetsverk med en överdirektör som chef. Överdirektören tillsätts av regeringen och är högsta beslutande instans inom verket. Ett särskilt insynsorgan inrättas vid verket. Dessutom kan extern expertkompetens eller annan kompetens i form av rådgivande organ finnas vid verket. Verket får självt bestämma sin inre organisation.

Utredningens förslag om den sammanhållna myndigheten överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag om Radio- och TV-verket när det gäller ledningsformen enrådighetsverk och inrättandet av rådgivande organ eller expertorgan. Utredningen lämnar även vissa förslag om myndighetens inre organisation.

Remissinstanserna kommenterar över lag inte förslaget om att myndigheten skall organiseras som ett enrådighetsverk. *Kabel- och Närradionämnderna* avstyrker dock utredningens förslag i denna del och menar att myndigheten i stället bör ledas av en styrelse. Ett kollektivt beslutsorgan skulle enligt nämnderna bättre garantera en medborgerlig förankring samt utgöra en expertbas med klarare ansvarsställning än enbart ett rådgivande expertorgan. *Sveriges Television*, *Sveriges Utbildningsradio* och *TV 4* har inget att erinra mot att ett råd inrättas som kan tillföra kompetens när det gäller tillståndsgivning och internationellt arbete m.m. I övrigt diskuterar några remissorgan det tänkta rådets sammansättning.

Skälen för regeringens förslag: Radio- och TV-verkets myndighetsutövning bör präglas av ett klart och tydligt ledningsansvar. Gentemot de lokalradioföretag, närradiosammanslutningar, lokala kabelsändarföretag m.fl. till vilka beslut kommer att riktas är det viktigt att det är helt klart var det yttersta ansvaret för besluten ligger.

Även den ökade delegering av verksamhetsansvar och ekonomiskt ansvar till myndigheterna som regeringen generellt sett eftersträvar, förutsätter att myndighetens ledningsansvar gentemot regeringen blir tydligt. Under senare år har det kommit till en rad nya myndigheter där regeringen har valt enrådighetsverk som ledningsform, i stället för den traditionella modellen med lekmanstyrelse. Det gäller t.ex. Skolverket, Verket för högskoleservice, Elsäkerhetsverket, Konkurrensverket och Läkemedelsverket.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att Radio- och TV-verket utformas som ett enrådighetsverk. Vid verket bör finnas en överdirektör som är myndighetens chef och högsta beslutande instans. Överdirektören tillsätts av regeringen. Ett alternativ till modellen med enrådighetsverk som nyligen föreslagits av den kommitté som omtalats i avsnitt 7 innebär att en styrelse får det

totala ledningsansvaret för verksamheten. Radio- och TV-verkets uppgifter med tillståndsgivning etc. är dock inte av det slaget att det kan sägas kräva ett kollektivt beslutsfattande.

Regeringen anser emellertid att ett särskilt råd med uppgift att säkerställa en fortlöpande insyn i verksamheten bör inrättas vid verket. Överdirektören bör regelbundet informera rådet om viktiga frågor samt på begäran av rådets medlemmar lämna ytterligare information om verksamheten. Insynsorganet bör givetvis inte delta i handläggningen av enskilda ärenden. Ledamöterna i rådet bör utses av regeringen.

För vissa av verkets uppgifter, framför allt den att följa utvecklingen av radio- och TV-sändningar till allmänheten, krävs att verksamheten vid behov kan rådgöra med personer utanför myndigheten. Det kan t.ex. vara fråga om personer som kan bedöma händelserna från olika perspektiv på grund av sin förankring inom andra myndigheter eller organisationer eller genom de särskilda tekniska eller andra fackkunskaper som de besitter. Därför bör det kunna finnas extern expertkompetens eller annan kompetens i form av rådgivande organ vid verket. Beslut om inrättande och sammansättning av sådana rådgivande organ bör fattas av regeringen, eller om regeringen så bestämmer, av verket.

När det gäller Radio- och TV-verkets inre organisation, inkl. tillsättning av chefstjänster på nivån närmast under överdirektören, bör verket självt bestämma.

11 Granskningsnämnden för radio och TV

11.1 Granskningsnämndens uppgifter

Regeringens förslag: Granskningsnämnden för radio och TV får till uppgift att ha tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll både enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten och enligt de avtal som slutits efter bemyndigande i radiolagen samt att besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler. Undantagna är de fall där Justitiekanslern skall ha tillsynen. Nämnden bör också följa innehållet i utländska TV- och radiosändningar som riktas till den svenska allmänheten.

Utredningens förslag innebär bl.a. att nämnden inom Radio- och TV-myndigheten även prövar frågor om återkallelse av sändningstillstånd och om återkallelse av förordnanden som lokalt kabelsändarföretag.

Remissinstanserna: Radionämnden menar att den granskning som kan bli följden av Sveriges åtaganden i anledning av EES-avtalet vilar på samma grund som den nuvarande radionämndsgranskningen.

Skälen för regeringens förslag: Mot bakgrund av syftet med den föreslagna omorganisationen och uppdelningen av myndighetsuppgifterna på radio- och TV-området, bör granskningsnämnden ha tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll både enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten och enligt de avtal som slutits efter bemyndigande i radiolagen samt besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler. Undantagna bör de fall vara då Justitiekanslern har tillsynen som sin uppgift.

Det innebär att granskningsnämnden skall granska efterlevnaden av regler om sändningsbeteckningar, otillåten sändning av gemensamma program, reklam och sponsring, otillbörligt kommersiellt gynnande, mediets genomslagskraft, genmäle och beriktigande samt innehållet i övrigt.

De åtgärder som granskningsnämnden kan vidta vid bristande efterlevnad av sådana regler är förelägganden om att följa bestämmelsen eller att kräva att företaget skall återge nämndens beslut. Sådana förelägganden kan förenas med vite. För vissa av de programregler i radiolagen eller i avtalen med regeringen som nämnden skall granska efterlevnaden av, gäller att ingen särskild sanktion är stadgad men att programföretaget förbundit sig att sända en redogörelse för beslut enligt vilket företaget har brutit mot regeln.

Den som bedriver sändningsverksamhet bör vara skyldig att lämna inspelningar av program till granskningsnämnden i samma utsträckning som gäller enligt nuvarande lagstiftning.

Genom satellittekniken har det blivit enkelt att sända TV och radio till allmänheten i ett visst land från en plats utanför mottagarlandets jurisdiktion. EES-avtalet, som trädde i kraft den 1 januari 1994, innebär bl.a. att det land som är ansvarigt för gränsöverskridande TV-sändningar skall se till att innehållet uppfyller de regler som framgår av EG:s direktiv för sådana sändningar (89/552/EEG). Några motsvarande regler finns inte för ljudradiosändningar. Det bör ankomma på granskningsnämnden att följa de utländska TV- och radiosändningar som riktas till den svenska allmänheten och att rapportera sina iakttagelser till regeringen.

Enligt 21 § lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten får Kabelnämnden i de fall den finner att ett lokalt kabelsändarföretag, sedan ett vite för brott mot reklamförbudet för sådana företag dömts ut, åter brutit mot bestämmelsen, återkalla förordnandet som lokalt kabelsändarföretag. Kabelnämnden får också bestämma en tid om högst ett år inom vilket företaget inte kan ges ett nytt förordnande. Den uppdelning av myndighetsuppgifterna som regeringen nu föreslår, innebär att bestämmelsen i 21 § kabellagen bör ges ett något annorlunda innehåll. Den prövning av sändningarnas innehåll som föregår ett beslut om återkallelse skall göras av Granskningsnämnden för radio och TV. Däremot är det naturligt att själva beslutet om återkallelse fattas av Radio- och TV-verket, eftersom det är denna myndighet som har meddelat förordnandet. Den föreslagna ordningen innebär att verket inte kan grunda sitt beslut på någon egen bedömning av sändningarnas innehåll.

I avsnitt 12 föreslås vissa förändringar när det gäller överklagande av beslut som granskningsnämnden kommer att ha ansvar för.

Regeringens förslag: Granskningsnämnden för radio och TV skall bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna skall finnas ersättare till det antal som regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordförandena skall vara eller ha varit ordinarie domare. Samtliga ledamöter utses av regeringen.

Nämnden är beslutförför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. För att förenkla ärendehantering ges nämndens ordförande eller en vice ordförande rätt att fatta beslut i ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse.

Utredningens förslag avviker på flera punkter från regeringens. Enligt utredningen bör, med tanke på den väntade ärendemängden, en relativt stor nämnd inrättas. Nämnden bör bestå av tolv ledamöter, varav två ordförande och två vice ordförande som är eller har varit ordinarie domare. I övrigt bör nämnden bestå av lekmän. En viss cirkulation mellan ledamöterna kan planeras. Samtliga ledamöter bör utses av regeringen.

Remissinstanserna: Flera instanser är kritiska mot utredningens förslag när det gäller det stora antalet ledamöter i nämnden, dubblingen av posterna som ordförande och vice ordförande, liksom förslaget om cirkulation mellan ledamöterna. Några instanser anser inte att regeringen bör utse samtliga ledamöter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 7 kap. 4 § YGL får en nämnd vars ordförande är eller har varit ordinarie domare och vars sammansättning är bestämd i lag, granska om radio- och TV-program i trådlösa sändningar överensstämmer med de föreskrifter och villkor som gäller för sändningen. En sådan nämnd får uttala sin mening och utfärda vitesföreläggande. Paragrafen ger en grundlagsförankring åt den verksamhet som Radionämnden för närvarande bedriver. Eftersom granskningsnämnden bl.a. skall överta Radionämndens uppgifter måste den uppfylla kraven i 7 kap. 4 § YGL.

Ordföranden och vice ordförandena i granskningsnämnden bör vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter bör vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällsliv. Samtliga ledamöter i granskningsnämnden bör utses av regeringen för en bestämd tid.

Regeringen anser inte att granskningsnämnden, trots ett större ansvarsområde, bör ha fler ledamöter än den nuvarande Radionämnden. Att som utredningen föreslår inrätta en större nämnd, där ledamöterna cirkulerar, skulle stöta på såväl praktiska problem som oklarheter i ansvarsfördelningen. Däremot bör det finnas möjlighet för regeringen att utse ytterligare vice ordförande. Det innebär att granskningsnämnden kommer att bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna bör det finnas ersättare

till det antal som regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna bör vara vice ordförande. Nämnden bör vara beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter.

För att granskningsnämnden inte skall belastas med rutinärenden, föreslår regeringen att det införs en möjlighet för ordföranden eller en vice ordförande att på nämndens vägnar besluta i ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse. Exempel på sådana ärenden är enkla fall av överträdelse av bestämmelserna om reklam och sponsring, eller om ett reklaminslag som redan har fällt eller kritiserats av nämnden sänds av någon annan, eller om en närradiosammanslutning i strid med reglerna återutsänder ett program som en annan närradiosammanslutning redan har fällt för återut-sändningen av. Ändringen innebär att nämnden kan koncentrera sig på principfrågor och andra ärenden där en allsidig bedömning är betydelsefull.

Regeringen föreslog i remissen till *Lagrådet* att uppgiften att besluta i ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse skulle anförtros ordföranden eller en vice ordförande samt ytterligare en ledamot. Skälet för valet av en sådan ordning var närmast ordalydelsen av det ovan nämnda stadgandet i 7 kap. 4 § YGL. Lagrådet har emellertid ansett att grundlagsregeln inte innebär något hinder mot den i övrigt gängse ordningen, nämligen att beslut fattas av ordföranden eller en vice ordförande ensam, och att praktiska skäl talar för en sådan ordning. Regeringen ansluter sig till denna uppfattning och har utformat förslaget i enlighet med vad Lagrådet förordat.

Granskningsnämndens sammansättning bör anges i radiolagen. Kravet i YGL på att sammansättningen skall anges i lag får anses bäst tillgodosett om även regler om granskningsnämndens beslutförhet och omröstning anges i lagen. Även den nu föreslagna möjligheten för ordföranden eller en vice ordförande att ensam fatta beslut bör framgå av lagen.

Granskningsnämnden bör i likhet med den nuvarande Radionämnden kunna besluta om granskning och sanktioner såväl efter anmälan som på eget initiativ. Initiativgranskning ger särskilt goda förutsättningar att bedöma programföretagens sätt att uppfylla sina avtalsenliga förpliktelser i fråga om mångfald, kvalitet, m.m.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om inrättande av chefstjänster och om vilka befogenheter de skall ha, utöver vad som följer direkt av lag. Regeringen har för avsikt att inrätta en tjänst som chef för granskningsnämnden. Tjänsten kommer att benämnas direktör och innehavaren av tjänsten skall vara jurist med domareerfarenhet. Om det är nödvändigt med hänsyn till arbetsbelastningen kommer även en tjänst som ställföreträdare för direktören att inrättas.

I likhet med vad som för närvarande gäller för direktören vid Radionämnden (jfr prop. 1977/78:91, bet. KrU 1977/78:24, rskr. 1977/78:337), avser regeringen att ge direktören och dennes ställföreträdare rätt att självständigt besluta om utredning och granskning av program eller programinslag utan föregående anmälan samt rätt att infordra yttrande i granskningsärende från den som bedriver sändningsverksamheten. Vidare bör direktören och dennes ställföreträdare, i likhet med vad som gäller direktören vid Radionämnden, ha

rätt att på nämndens vägnar fatta beslut som inte innebär att den sändande brustit vid efterlevnaden av tillämpliga lagar eller avtal. Regeringen bör därför bemyndigas att ge tjänstemän hos granskningsnämnden rätt att besluta i sådana ärenden.

12 Överklagande m.m.

Regeringens förslag: Rätten att överklaga förelägganden görs enhetlig och begränsas till sådana förelägganden som förenats med vite. Vitesförelägganden som gäller skyldighet att lämna vissa uppgifter får dock inte överklagas.

Beslut om föreläggande av vite vid bristande efterlevnad av regler för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Utredningens förslag: Utredningen, som lämnade sitt förslag innan lagstiftningen om lokalradio genomförts, föreslår mera långtgående begränsningar i rätten att överklaga.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser kommenterar frågorna.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens förslag avser överklagande av förelägganden samt verkställighet av vitesförelägganden. Vidare kommenteras instansordningen i mål enligt de nuvarande lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten

Överklagande av förelägganden

Som framgått ovan är vitesförelägganden i de flesta fall den åtgärd som valts för att kunna genomdriva olika reglers efterlevnad enligt lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten. Om någon av de nuvarande tre nämnderna inom sitt område finner att de aktuella reglerna överträtts får den förelägga den felande att följa bestämmelsen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Det kan noteras att nämnden inte är tvungen att förena föreläggandet med vite. Vidare kan ett sådant föreläggande inte innehålla annat än att den sändande skall följa en bestämmelse som han ändå är skyldig att följa.

Lagarna innehåller emellertid en rad olika regler av varierande betydelse. I något fall finns skillnader mellan de olika lagarna som inte motiveras av sakliga skillnader. När samma eller liknande regler i de olika lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten skall tillämpas av en och samma myndighet finns det skäl att även se över överklagandebestämmelserna och försöka ge dem ett mer enhetligt innehåll.

Riksdagen beslutade våren 1993 med anledning av ärendet om lokalradio (bet. 1992/93:KU15, rskr. 1992/93:268) att vitesföreläggandena skall gå att överklaga. Skälet var att rättssäkerheten borde stärkas. Ändringar med denna innebörd gjordes i bl.a. radiolagen och närradiolagen.

Regleringen av rätten att överklaga skall naturligtvis i första hand ta hänsyn till rättssäkerheten. Samtidigt är det dock så att rättssäkerhetsaspekterna, när det gäller överklagande av vitesförelägganden inte gör sig riktigt lika starkt gällande som i andra fall av tänkbara begränsningar av rätten att överklaga. Frågor om utdömande av vite skall nämligen i de nu aktuella fallen alltid prövas av domstol och domstolens beslut går alltid att överklaga. Det är inte ovanligt att vitesförelägganden inte går att överklaga särskilt. Särskilt när det gäller förelägganden som inte kan innehålla annat än att någon skall följa en författningsbestämmelse, är behovet av särskild möjlighet att överklaga begränsad. I de aktuella fallen, har riksdagen dock funnit rättssäkerhetsskälerna så starka att vitesföreläggandena i allmänhet bör gå att överklaga. Regeringen anser dock att vissa förelägganden är av så begränsad betydelse för den enskilde och ger så stora möjligheter till kringgående, att det bör finnas utrymme för att begränsa rätten att överklaga förelägganden till vad som gällde före 1993, dvs. före lokalradiolagen och med den sammanhängande lagändringar.

För närvarande kan ett *föreläggande som inte förenats med vite* överklagas enligt kabellagen men inte t.ex. enligt radiolagen (jfr 24 § kabellagen och 24 § radiolagen). Som påpekats i det föregående kan ett föreläggande inte innebära annat än att den sändande skall följa bestämmelsen, en skyldighet som följer redan av lagen. En rätt att överklaga förelägganden som inte förenats med vite kan då knappast ha något stort värde för det enskilda radio- och TV-företaget. Regeringen föreslår därför att överklagandereglererna får följa radiolagens modell och att rätt att överklaga förelägganden som inte förenats med vite inte skall föreligga enligt kabellagen. Detta föranleder en ändring i 24 § kabellagen.

Däremot är det rimligt att beslut om *förelägganden som har förenats med vite* skall gå att överklaga även om skyldigheten endast avser att bestämmelsen skall följas, eftersom ett programföretag bör ha möjlighet att få en i och för sig inte orimlig men av myndigheten icke godtagen tolkning prövad av överinstansen utan att åter behöva överträda bestämmelsen.

Några av de skyldigheter föreläggandena kan avse, är emellertid rimligen av begränsad betydelse för det enskilda programföretaget. Det gäller skyldigheten att lämna inspelning av program, att lämna uppgift för registrering om vem som äger ett satellitprogramföretag, att lämna uppgift om vem som är satellitentreprenörens uppdragsgivare och att lämna uppgift om andelen europeiska program. Ett företag som vet med sig att det begått ett fel kan i förhållningssyfte använda möjligheten att överklaga ett föreläggande om att t.ex. lämna en inspelning. Före 1993 gick sådana beslut inte att överklaga. Det har inte framkommit att detta medfört några problem för de berörda företagen. Regeringen föreslår därför att beslut av den nämnda typen inte skall gå att överklaga. En sådan ordning kan inte stå i strid med rättssäkerhetens krav.

Detta föranleder ändringar i 24 § radiolagen, 15 § närradiolagen, 24 § kabel-
lagen, 39 § lokalradiolagen samt 28 och 30 §§ satellitlagen. Bestämmelserna i
24 § kabellagen och 28 § satellitlagen har utformats efter förslag av *Lagrådet*.
Som Lagrådet påpekat bör det finnas möjlighet att överklaga beslut enligt
kabellagen om återkallelse av förordnande som lokalt kabelsändarföretag.
Dessutom bör beslut om förordnande som sådant företag, liksom för närva-
rande, kunna överklagas. Av redaktionella skäl anges redan i 7 a § radiolagen
att ett företag som inte fullgör sina förpliktelser kan föreläggas vite. Vidare
bör i 7 a § radiolagen det förtydligandet göras att skyldighet att ange andelen
europeiska program endast avser televisionsprogram.

Verkställighet av vitesförelägganden

Även effektivitetsskäl talar för att reglerna om vite och överklagande ses över.
Ett vitesföreläggande gäller i allmänhet inte förrän det vunnit laga kraft.
Ibland gäller förelägganden dock även om de överklagas. Det kan följa av
uttryckliga författningsbestämmelser eller av ett särskilt förordnande som
beslutsmyndigheten meddelar med stöd av bemyndigande i författning. I
vissa fall anses ett föreläggande på grund av förpliktelsens utformning, gälla
omedelbart. Hur ett föreläggande av ifrågavarande slag skulle bedömas vid
rättstillämpningen är inte helt klart. Det är inte osannolikt att ett föreläggande
skulle anses gälla omedelbart även i de fall någon bestämmelse om detta inte
finns i lagen.

Under det senaste året har t.ex. Radionämnden vid ett flertal tillfällen
funnit att det förekommit överträdelse av reglerna för reklam. Nämnden har
t.ex. i april 1993 vid vite förelagt ett programföretag att följa reglerna. Före-
läggandet har emellertid överklagats och har ännu inte slutligt prövats. Efter-
som vitesförelägganden i allmänhet inte gäller förrän de vunnit laga kraft och
det som ovan angivits kan vara osäkert hur ett föreläggande av nu aktuellt
slag skulle bedömas, kan ett programföretag komma att utgå ifrån att det kan
fortsätta att bryta mot bestämmelserna utan att något ingripande kan ske. Ett
sådant förhållande uppmuntrar till överklaganden i förhållningssyfte och risk
finns att respekten för regelverket och myndigheterna minskas.

Det förhållande att ett programföretag, utan att åter bryta mot bestämmel-
sen, bör kunna få sin uppfattning prövad av högre instans innebär emellertid
inte nödvändigtvis att dess uppfattning skall gälla under prövotiden. Som
nämnts är beslut om vitesförelägganden ofta inte alls överklagbara. De före-
lägganden som är aktuella kan inte innebära annat än att programföretaget
åläggs att följa en bestämmelse som det ändå enligt lag är skyldigt att följa.
Den tid under vilken osäkerhet om lagens rätta tolkning kan råda, kan vara
betydande. Under denna tid är myndigheten förhindrad att meddela nytt före-
läggande om samma sak. En ordning där myndighetens beslut gäller tills
vidare skulle ge mindre skäl till överklagande i syfte att undgå bestämmel-
serna, utan att rättssäkerhetsintressena trädades för när. Vitesföreläggandena
bör därför gälla omedelbart även om de överklagas. Eftersom det som ovan

redovisats är osäkert hur frågan skulle bedömas är det lämpligt att det framgår direkt av lag. Regeringen föreslår därför att det i lagarna införs bestämmelser om att vitesförelägganden gäller omedelbart även om de överklagas. Detta föranleder ändringar i 17 a § radiolagen, 21 § kabellagen samt 27 och 28 a §§ satellitlagen. I lokalradiolagen och närradiolagen finns bestämmelser om att beslut enligt dessa lagar gäller omedelbart om inte annat förordnas (15 § närradiolagen och 38 § lokalradiolagen). Detta torde träffa även vitesförelägganden. Några motsvarande ändringar i närradiolagen och lokalradiolagen behövs därför inte.

Innebörden av att ett vitesföreläggande gäller omedelbart blir att om ett programföretag som överklagar ett föreläggande, under den tid ärendet prövas, åter bryter mot bestämmelsen, kan vitet bli utdömt på grund av den överträdelsen. Utdömmande kan dock bli aktuellt först sedan föreläggandet vunnit laga kraft. Har företaget framgång med sitt överklagande blir något utdömmande således aldrig aktuellt. Möjlighet finns för företaget att begära inhibition, dvs. att överinstansen beslutar att föreläggandet tills vidare inte skall gälla. Ett sådant beslut kan överinstansen t.ex. meddela om den finner myndighetens beslut direkt felaktigt. En domstol som har att pröva ett överklagande av ett vitesföreläggande kan också förordna att skyldigheten skall gälla från en senare tidpunkt som domstolen bestämmer. I de nu aktuella fallen torde dock skäl för en sådan åtgärd i regel saknas.

Ett vitesföreläggande som gäller den s.k. must carry-skyldigheten i 6 § kabellagen innefattar ofta en positiv förpliktelse. I praktiken kan det bli fråga om att t.ex. bygga om ett fastighetsnät. Någon bestämmelse om att ett sådant föreläggande skall gälla omedelbart bör därför inte finnas i dessa fall (21 § jämfört med 22 §).

Instansordningen

Kammarrätten är för närvarande överinstans i alla mål enligt de nuvarande lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten. I 1993 års budgetproposition förordade emellertid regeringen, mot bakgrund av Domstolsutredningens förslag, att förvaltningsdomstolsprövningen i regel bör starta i länsrätt (prop. 1992/93:100 bil 3). Riksdagen har ställt sig bakom de angivna riktlinjerna (bet. 1992/93:JuU24, rskr. 1992/93:289). Regeringen har nyligen avlämnat propositionen 1993/94:133 Instansordningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Om förslagen genomförs kommer länsrätt att bli första instans i fråga om bl.a. studiestödsfall och kriminalvårdsfall.

I denna proposition lämnas vissa förslag till förändringar i fråga om ansvarig myndighet på radio- och TV-området. Vidare föreslås vissa smärre begränsningar i rätten att överklaga m.m. I sakligt hänseende föreslås emellertid inga förändringar. De olika uppgifter som regleras i lagarna förändras inte. Det är endast i frågan om vilken myndighet som skall handha uppgifterna som förändringar föreslås. Enligt regeringens mening är det lämpligt att den överklagningsinstans som redan har erfarenhet av den aktuella måltypen tills

vidare fortsätter att handlägga målen. Förnyade överväganden mot bakgrund av beredningen av Domstolsutredningens förslag får utvisa om det finns anledning till en ändrad ordning för överklagande av de aktuella myndigheternas beslut.

13 Vissa övergångsfrågor

Regeringens förslag: När de båda nya myndigheterna på radio- och TV-området inrättas den 1 juli 1994 skall Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd läggas ned.

Utredningens förslag: Utredningen, som behandlar olika genomförandefrågor, har i enlighet med sina direktiv föreslagit att Radio- och TV-myndigheten skulle ligga i Stockholm.

Remissinstanserna: Förslag har lämnats om att lokalisera en ny myndighet på radio- och TV-området till andra orter.

Skälen för regeringens förslag: För att de föreslagna förändringarna i myndighetsorganisationen skall kunna genomföras den 1 juli 1994 är det angeläget att förberedelsearbetet påbörjas snarast och bedrivs skyndsamt. Regeringen kommer därför inom kort att tillkalla en organisationskommitté med uppdrag att förbereda och genomföra den nya myndighetsorganisationen på radio- och TV-området. Kommittén kommer naturligtvis att arbeta med förbehåll för riksdagens kommande beslut med anledning av denna proposition.

I kommitténs uppdrag kommer det bl.a. att ingå att lämna förslag till budget för de båda nya myndigheterna inför regeringens beslut om regleringsbrev för budgetåret 1994/95 (se avsnitt 15). Kommittén bör även anställa personal i de nya myndigheterna. Regeringen räknar därvid med att huvuddelen av personalen vid de nuvarande fyra myndigheterna får anställning i Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV när dessa bildas.

De föreslagna förändringarna i myndighetsstrukturen är att betrakta som en omorganisation av en etablerad verksamhet. En utlokalisering skulle utan tvekan medföra ett avbrott i den löpande tillståndsgivningen och granskningsverksamheten på radio- och TV-området. En förutsättning för att kunna genomföra den nya myndighetsorganisationen den 1 juli 1994 är att de nuvarande myndigheternas lokaler utnyttjas.

Avvecklingen av Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd bör förberedas av organisationskommittén. Det bör bl.a. ingå i kommitténs uppdrag att ta fram underlag för en bedömning av de kostnader som uppstår i samband med myndigheternas avveckling (se avsnitt 15). Regeringen avser att senare tillkalla en särskild utredare med uppgift att fullfölja avvecklingen efter den 1 juli 1994. Uppdraget innebär att den särskilde utredaren från angiven tidpunkt ansvarar för att i erforderlig

omfattning avsluta verksamheter och för att vid behov ansvara för personalfrågor under en avvecklingsperiod. Utredaren övertar arbetsgivaransvaret för eventuellt övertalig personal.

14 Finansiering

Regeringens förslag: Radio- och TV-verket finansieras helt via statsbudgeten. Granskningsnämnden för radio och TV finansieras dels med anvisningar från rundradiokontot och dels via statsbudgeten.

Utredningens förslag: Radio- och TV-myndigheten ges ett ramanslag för den samlade verksamheten. På statens inkomstsida finansieras verksamheten med TV-avgiftsmedel och koncessionsavgifter.

Remissinstanserna: Utredningens förslag stöds av bl.a. *Kabel- och Närradionämnderna*. Flera remissinstanser anser inte att marknadens aktörer skall betala för granskningsverksamheten.

Skälen för regeringens förslag: De nuvarande fyra myndigheterna på radio- och TV-området finansieras på olika sätt.

Radionämnden anvisas medel direkt från rundradiokontot för sin verksamhet. Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd anvisas däremot medel via statsbudgeten. Bland dessa myndigheter finansieras verksamheten vid Närradionämnden med sändningsavgifter som betalas av de sändande föreningarna och som redovisas på statsbudgetens inkomstsida.

Regeringens förslag om finansieringen av de nya myndigheterna innebär att verksamheten vid Radio- och TV-verket finansieras helt via statsbudgeten. Rundradiokontot bör dock fortsätta att bidra till finansieringen av granskningsverksamheten. De medel som för innevarande budgetår har anvisats till Radionämnden bör för budgetåret 1994/95 i stället anvisas direkt till Granskningsnämnden för radio och TV. Därutöver bör ytterligare medel tillföras granskningsnämnden via statsbudgeten. Genom att nämnden redovisar medelstillelningen från rundradiokontot på statsbudgetens inkomstsida, kan den samlade medelstillelningen disponeras under ett ramanslag (se avsnitt 15). Härmed tillgodoses också riksdagens generella önskemål om bruttoredovisning av den statliga verksamheten på statsbudgeten.

15 Anslagsfrågor för budgetåret 1994/95

Prop. 1993/94:160

I prop. 1993/94:100 (bil. 12 s. 166) har regeringen föreslagit att riksdagen i avvaktan på denna proposition beräknar oförändrad medelstilldelning för Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd. För innevarande budgetår har följande medel anvisats för de fyra myndigheterna:

Radionämnden (medelsanvisning från rundradiokontot)	4 365 000 kr
Kabelnämnden (förslagsanslag)	4 137 000 kr
Närradionämnden (förslagsanslag)	4 637 000 kr
Styrelsen för lokalradiotillstånd (ramanslag)	2 100 000 kr

Regeringen återkommer nu till dessa frågor med utgångspunkt från att två nya myndigheter, Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV, inrättas den 1 juli 1994 och då ersätter de nuvarande myndigheterna.

Budgetförslaget innebär att den medelsanvisning från rundradiokontot som för innevarande budgetår har tillförts Radionämnden och de anslag i statsbudgeten som anvisats för Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd, för budgetåret 1994/95 beräknas under det gemensamma ramanslaget C 18. Myndigheter på radio- och TV-området.

ELFTE HUVUDTITELN

C. Massmedier m.m.

C 18. Myndigheter på radio- och TV-området

Nytt anslag (förslag) 15 467 000 kr

Från anslaget finansieras verksamheten vid Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV. Även kostnader för avvecklingen av Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd belastar anslaget under en övergångsperiod.

De nuvarande fyra myndigheterna har lämnat anslagsframställningar för budgetåret 1994/95.

Radionämnden

Nämnden noterar att det totala antalet granskningsärenden under en lång tid varit förhållandevis konstant. År 1992 uppgick antalet ärenden till 659, och år 1993 var siffran 623. Av dessa har nämnden själv initierat 13 resp. 12 ärenden.

Ett betydande antal ärenden under åren 1992 och 1993 har gällt hur TV 4 följer reklamreglerna i radiolagen. Nämnden har också genom ett flertal beslut

granskat hur Sveriges Radio, Sveriges Television och TV 4 uppfyller reglerna om sponsring i avtalen med staten. I flera fall har nämnden även tillämpat bestämmelsen i 6 § radiolagen om förbud mot otillbörligt gynnande av kommersiella intressen i programverksamheten. Under år 1993 har nämnden beslutat om vite i ett fall.

Granskningen av programinnehållet i TV 4 och tillämpningen av reglerna om reklam och sponsring har funnit sina former och nämnden räknar tills vidare inte med någon ytterligare resursförstärkning med anledning av den ökade arbetsbelastning som kan väntas på detta område. När det gäller tillsynen över efterlevnaden av lokalradiolagens bestämmelser om sändningarnas innehåll, gör nämnden bedömningen att det inom ramen för nuvarande medelstilldelning är möjligt att åtminstone inledningsvis behandla ärenden som föranleds av anmälningar från allmänheten. Om granskningen kommer att innehålla mer komplicerade utredningstekniska eller rättsliga frågor kan en utökning av antalet handläggare bli nödvändig.

Med utgångspunkt från sitt nuvarande ansvarsområde hemställer Radionämnden om reellt oförändrade medel för budgetåret 1994/95.

Kabelnämnden

Antalet hushåll anslutna till kabelnät med satellitmottagning uppskattas av nämnden till ca 1,9 miljoner, vilket motsvarar ca 49 % av samtliga hushåll. Ytterligare ca 0,5 miljoner bostäder antas ha någon form av satellitmottagning. Därmed beräknas ca 60 % av landets hushåll ha tillgång till satellit-TV. I de stora kabelnäten erbjuds i regel över 30 programkanaler.

Vid halvårsskiftet 1993 fanns 24 lokala kabelsändarföretag, varav 21 hade regelbundna sändningar av egenproducerade program i kostnadsfria s.k. lokalkanaler. Därutöver har kommersiella kabelsändningar kommit i gång på ca 30 orter.

Under budgetåret 1992/93 avgjorde nämnden 20 tillsynsärenden, varav 15 avsåg reglerna om reklam och sponsring. Granskningen ledde i tio fall till fällande beslut, vilka i fyra fall förenades med vitesförelägganden. Inom ramen för uppbörderna av koncessionsavgiften för TV 4 behandlade nämnden två ärenden under året.

Med hänsyn till osäkerheten om nämndens framtida uppgifter och organisationsform, begär Kabelnämnden reellt oförändrade resurser för budgetåret 1994/95.

Närradionämnden

Antalet tillståndshavare minskade från 2 065 till 1 829 under kalenderåret 1992. Minskningen beror främst på att nämnden skärpt rutinerna för återkallelse av tillstånd vid obetalda sändningsavgifter och vid underlåten verksamhet. Den totala sändningstiden uppgick till 370 000 timmar vid utgången av år 1992, vilket är en ökning med 16,2 % sedan föregående år.

Under kalenderåret 1992 diariefördes 1 289 ärenden vid nämnden, jämfört med 1 127 året innan. Därutöver handlades ca 9 000 ärenden om sändningstider vid nämndens kansli. Under budgetåret 1992/93 behandlade nämnden 31 ärenden om kommersiell reklam, varav sändningstillståndet återkallades i 24 fall. Antalet överträdelser av förbudet mot centralproducerat material har ökat. Detta har dels medfört återkallelser av tillstånd, dels utfärdande av vitesförelägganden i tolv fall. Även antalet tvister mellan sammanslutningar om sändningstider har ökat.

Med hänsyn till osäkerheten om nämndens framtida uppgifter och organisationsform, begär Närradionämnden reellt oförändrade resurser för budgetåret 1994/95.

Styrelsen för lokalradiotillstånd

Styrelsen konstaterar att myndigheten i sin nuvarande form, som inrättades i mars 1993, är en övergångslösning i avvaktan på en reformering av myndighetsstrukturen på radioområdet.

T.o.m. december 1993 hade styrelsen, efter auktionsförrättning, fattat beslut om 57 lokalradiotillstånd i 23 sändningsområden. Den första stationen påbörjade sina sändningar den 1 oktober 1993. Styrelsen har också godkänt några överlåtelser av tillstånd.

Styrelsen pekar på att arbetsbelastningen vid kansliet varit ojämn och att det kan vara lämpligt att avsätta resurser för personalförstärkningar under begränsade perioder. Inför budgetåret 1994/95 begär styrelsen oförändrat anslag.

Regeringens överväganden

Övergripande mål

Radio- och TV-verket skall ansvara för de uppgifter som anges i avsnitt 10.1. Granskningsnämnden för radio och TV skall ha de uppgifter som framgår av avsnitt 11.1.

Resurser

Ramanslag 1994/95: 15 467 000 kr

Planeringsram:	1994/95	1995/96	1996/97
	15 467 000 kr	15 467 000 kr	15 467 000 kr

Övrigt

För budgetåret 1994/95 anvisas Granskningsnämnden för radio och TV en medelsanvisning från rundradiokontot på 4 618 000 kr (inkl. moms) som nämnden har att redovisa på statsbudgetens inkomstsida.

Som framgått ovan avser regeringen att ge den organisationskommitté som skall förbereda och genomföra den nya myndighetsorganisationen i uppdrag att lämna förslag till budget för var och en av de nya myndigheterna inför regeringens beslut om regleringsbrev för budgetåret 1994/95. Uppdraget innebär att kommittén skall föreslå en fördelning av statsanslaget för myndigheter på radio- och TV-området på två olika anslagposter: en för verksamheten vid verket och en för verksamheten vid granskningsnämnden.

Den föreslagna förändringen av myndighetsstrukturen på radio- och TV-området ger enligt regeringens bedömning utrymme för rationaliseringar i verksamheten. Med den oförändrade medelstillelning som nu föreslås bör det därmed vara möjligt för de båda nya myndigheterna att uppfylla de uppgifter som de åläggs. Uppgifterna är av den karaktären att det även bör finnas visst utrymme för konsultinsatser.

Under budgetåret 1994/95 kan vissa avvecklingskostnader uppstå. Det gäller i första hand personal- och övriga förvaltningskostnader. I dagsläget går det inte att närmare beräkna dessa kostnader. Det bör i stället ankomma på organisationskommittén att mot bakgrund av sitt förberedelsearbete bedöma avvecklingskostnadernas väntade omfattning, och att ta hänsyn till detta vid beräkningen av förslaget till medelstillelning för de båda myndigheterna. Utgångspunkten är att avvecklingskostnaderna skall finansieras inom ramen för det föreslagna anslaget.

Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV skall lämna sina första årsredovisningar till regeringen hösten 1995 om den verksamhet som bedrivs vid myndigheterna. Redovisningen skall göras per verksamhetsgren. Det bör även framgå vilka avvecklingskostnader som uppstått som en följd av de nuvarande myndigheternas nedläggning.

De båda nya myndigheterna kommer att tilldelas var sitt räntekonto med kredit i Riksgäldskontoret och medlen under statsanslaget kommer att föras till dessa konton. Utgående anslagssparande eller anslagskredit budgetåret 1993/94 från ramanslaget C 21. Styrelsen för lokalradiotillstånd, bör överföras till ramanslaget C 18. Myndigheter på radio- och TV-området. Tillgångar och skulder, inkl. upptagna lån i Riksgäldskontoret, som kan finnas i de nuvarande myndigheterna vid utgången av innevarande budgetår bör föras över till de nya myndigheterna.

Vid beräkningen av anslaget har hänsyn tagits till pris- och löneutvecklingen. Medlen som anvisas från rundradiokontot har beräknats inklusive mervärdesskatt. Ett rationaliseringskrav på 1 % har tillämpats på medel som anslås via statsbudgeten.

Utredningen skall enligt sina direktiv, som fastställdes i juli 1991, utmyнна i förslag till organisation för en sammanhållen central myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten. Den nya myndigheten skall ersätta Radionämnden, Kabelnämnden och Närradionämnden och även ansvara för myndighetsuppgifter som tillkommer på grund av t.ex. nya slag av sändningar till allmänheten.

Utredningsuppdraget går tillbaka på uttalanden i samband med 1991 års proposition om radio- och TV-frågor (prop. 1990/91:149, bet 1990/91: KU39, rskr. 1990/91:370). Utredningen har sökt att på olika sätt beakta pågående utredningar m.m. rörande privatradio, översyn av radiolagen samt regler som följer av internationella åtaganden, t.ex. EES-avtalet.

Förutsättningarna för det område som ska omfattas av den nya myndighetsorganisationen har alltså inte varit fastlagda, något som givetvis komplicerat utredningsarbetet. Med hänsyn härtill lämnas i stället för detaljerade förslag en mera principiellt hållen skiss i bl.a. organisationsfrågan. Så snart som möjligt efter det att utredningsförslaget har remissbehandlats bör en organisationskommitté börja arbetet med detaljerna i den nya organisationen. Om möjligt bör den fortsatta beredningen av förslagen i detta betänkande samordnas med den beredning som kommer att ske rörande privatradio. Med hänsyn härtill bör den nya myndighetsorganisationen träda i funktion den 1 januari 1993.

I betänkandet redogörs översiktligt för nuvarande myndighetsstruktur. Radionämnden, Kabelnämnden och Närradionämnden har olika regelsystem och "myndighetskultur". Det rör sig om tre små nämndmyndigheter med avgränsade arbetsområden. Nämnderna består av sju ledamöter vardera som samtliga utses av regeringen. Den anställda personalen uppgår för närvarande till tjugotalet personer.

Radionämnden – som funnits i mer än femtio år – övervakar genom efterhandsgranskning att public service-företagen (dvs. de i Sveriges Radio-koncernen ingående programbolagen) följer bestämmelserna i radiolagen samt avtalen om programverksamheten. Motsvarande övervakning gäller sedan 1992 också den tredje markbundna TV-kanalen. Kabel- och närradionämnderna inrättades båda för mindre än tio år sedan och har gemensamt kansli. I Kabelnämndens uppgifter ingår övervakning av att bl.a. reklamreglerna för kabelsändningar och den s.k. must carry-principen efterlevs. Närradionämnden ger tillstånd till närradiosändning, fastställer sändningstider samt övervakar bl.a. att reklamförbudet i närradio upprätthålls.

Motsvarande myndighetsreglering i vissa andra länder beskrivs i betänkandet. Det finns i allmänhet någon typ av myndighetsreglering om än med stora variationer – från veritabla medieverk till små specialiserade organ av samma slag som de nuvarande svenska nämndmyndigheterna.

Den nuvarande ordningen med tre små fristående myndigheter gör det svårt för allmänheten och intressenter att överblicka området. En samordning bedöms leda till ökad effektivitet samt bättre anpassning till oförutsedda förändringar på massmediefältet. Även hänsyn till rättsäkerheten talar för ökad samordning. Genom att samla kompetensen kan man också lägga grunden för en utrednings- och utvärderingsresurs. En sammanslagen organisation bedöms också bättre skickad att ta hand om de nya myndighetsuppgifter som kan förutses.

Utredningen diskuterar i sammanhanget om det, som gjorts gällande från en del håll, är möjligt att begränsa de aktuella myndighetsuppgifterna och/eller att lägga dem på andra organ, t.ex. den telekommunikationsmyndighet som är under planering. Några fördelar bedöms en sådan ordning inte ha.

När det så gäller modellen för den nya myndigheten, finner utredningen det smidigast att laborera med en central förvaltningsmyndighet med en nämnd. Nämnden skall bl.a. avgöra ärenden som enligt yttrandefrihetsgrundlagen skall avgöras i domstolsliknande former, men inte ha några verksledande uppgifter.

Myndigheten skall ledas av en överdirektör och arbetet skall organiseras utifrån fyra funktioner, nämligen tillståndsgivning, granskning, utredning/information och administration.

En platt organisation förordas. Indelning i avdelningar etc. bör inte instruktionsfästas.

Den nya organisationen föreslås finansieras dels genom TV-avgifter liksom f.n. Radionämnden, dels genom koncessionsavgifter. Myndigheten bör ha ett ramanslag för den samlade verksamheten.

En administrativ besparing om drygt en årsarbetskraft beräknas.

För de nuvarande uppgifterna beräknas därmed ett sammanlagt personalbehov om 21 tjänster. För tillkommande uppgifter beräknas behovet till ett tiotal tjänster.

1 Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Justitieombudsmannen (JO), Justitiekanslern, Göta hovrätt, 1991 års JK-utredning (Ju 1991:08), Kammarrätten i Sundsvall, Televerket, Telestyrelsen, Organisationskommittén (K 1992:01) för ny myndighet på telekommunikationsområdet, juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet, samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet, Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden, Radiolagsutredningen (U 1985:05), Riksskatteverket, Patent- och registreringsverket, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Sveriges Radio AB (ljudradiobolaget), Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Nordisk Television AB (TV 4), Svensk Rundradio AB, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges industriförbund, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Sveriges advokatsamfund, Föreningen Svenska masskommunikationsforskare, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Sveriges reklamförbund, Annonsörföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Radioutgivareföreningen, Publicistklubben, Svenska kabel-TV-föreningen och Sveriges lokal-TV-förbund.

Härutöver har skrivelser inkommit från Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Kommunförbundet i Västernorrlands län, Sundsvalls kommun, Västerviks kommun, Svenska journalistförbundet, fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna (SACO/SR och ST-Kultur avdelning 421-006) samt Radio Nova.

En del av remissinstanserna har lämnat gemensamma yttranden. I sammanställningen används beteckningen *Kabel- och Närradionämnderna* för en gemensam skrivelse från dessa nämnder. *SAF och Industriförbundet* avser yttrandet från Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund. Beteckningen *Sveriges Radio* avser ett gemensamt yttrande från de dåvarande (juni 1992) riksradio- och lokalradiobolagen. För tydlighetens skull bör också klargöras att Organisationskommittén för en ny telemyndighet (K 1992:01) lämnade ett yttrande i juni 1992. Den nya myndigheten, Telestyrelsen, inkom senare med en egen skrivelse.

2 Allmänt om utredningen

Utredarens uppdrag har varit att utarbeta förslag till organisation för en sammanhållen central myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten. Några remissinstanser har framfört allmänna synpunkter på utredningen.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet menar att utredningen borde ha utgått från vad som fungerat bra respektive mindre

bra i den tidigare verksamheten. Eftersom denna utgångspunkt saknas i utredningen är det svårt att bedöma vilka effektivitetsvinster en sammanslagning kan ge. *Publicistklubben* anser att förslag till förändringar av statens verksamhet beträffande etermedier måste föregås av en mer grundläggande och principiell analys än vad som presenteras i utredningen. En sådan analys bör inledas med ett resonemang om vilka åtaganden staten överhuvudtaget skall ha ifråga om radio och television. *Köpmannaförbundet* konstaterar att en del frågor som berörs i utredningen måste angripas senare. Beslut saknas på vissa områden och utvecklingen inom mediesektorn är i stora stycken osäker.

Radionämnden beklagar att motiveringar och analyser i väsentliga delar är förhållandevis skissartade. Även om direktiven anger en viss färdriktning för utredarens arbete framstår exempelvis redovisningen av tillgängliga alternativ som ofullständig. Nämnden anser, trots att man har förståelse för utredningens svårigheter, att den bakomliggande analysen ibland är så bristfällig att det inte klart går att urskilja motiveringen för ett visst ställningstagande. *Radio Nova* framför sin förtvivlan över den visionära brist och avsaknad av insikt som utredningen uppvisar. Radiostationen anser att utredningen borde ha beaktat att utlandsopererad satellitdistribuerad radio – som inte omfattas av yttrande- och informationsfrihetsinskränkningar – kommer att vara en del av den svenska radiostrukturen inom några år.

3 Frågan om en ny sammanhållen myndighet

Utredningen föreslår, i enlighet med sina direktiv (dir. 1991:68), att en ny förvaltningsmyndighet som ersätter Radionämnden, Kabelnämnden och Närradionämnden inrättas. Myndigheten föreslås utföra de tre nuvarande nämndernas uppgifter, tillkommande uppgifter relaterade till lokalradio- och satellitsändningar samt informations- och utredningsverksamhet.

Remissopinionen är splittrad och kan delas in i fem kategorier beroende på den myndighetsstruktur som förordas.

Ja, en sammanslagen myndighet för alla uppgifter

Utredningens förslag om en ny, sammanslagen myndighet stöds av *Göta hovrätt, Kamrarrätten i Sundsvall, juridiska fakultetsnämnden och institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet, Kabel- och Närradionämnderna, Svensk Rundradio, Statskontoret, KLYS, Advokatsamfundet, Sveriges reklamförbund, Sveriges lokal-TV-förbund, Sundsvalls kommun samt fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna.*

Vidare har *Justitiekanslern, Telestyrelsen, Radiolagsutredningen, Riksskatteverket och Riksrevisionsverket* inget att erinra från sina respektive utgångspunkter. *JO* anser inte att utredningens förslag föranleder någon särskild kommentar.

Utredningen framför flera motiveringar för att nuvarande organisationsstruktur bör förändras. Som bärande skäl för en förändring anges bristfälliga möjligheter till rättssäkerhet, flexibilitet och effektivitet med nuvarande nämndordning. En ny organisation bör karaktäriseras av dessa egenskaper.

Kabel- och Närradionämnderna tillstyrker generellt utredningens slutsatser i detta hänseende och delar också utredningens bedömning att en fortsatt organisatorisk splittring på området skulle innebära stora olägenheter. *Statskontoret* anser att det råder brist på sammanhållen central kompetens inom massmedieområdet. En ordning med endast en myndighet borde leda till effektivare resursutnyttjande, större flexibilitet och minskad sårbarhet. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att förslaget innebär sådana förbättringar i förhållande till nu gällande ordning, vilken anses helt oacceptabel, att det kan godtas.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Kabel- och Närradionämnderna, Statskontoret, Svensk Rundradio samt fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna anser, i likhet med utredningen, att en sammanlagd organisation skapar bättre förutsättningar för en konsekvent regel tillämpning än nuvarande ordning. Juridiska fakultetsnämnden betonar risken för instabil rättstillämpning om de tre nuvarande nämnderna fortsätter att verka alltför isolerade i förhållande till varandra och utan ett tillräckligt starkt stöd i sina instruktioner eller i den lagstiftning som respektive myndighet satts att tillämpa.

Kabel- och Närradionämnderna påpekar att en samordnad organisation medför ökad rättssäkerhet eftersom den bättre kan svara mot behovet av kompetenshöjning. Den snabba utvecklingen på radio- och TV-området gör det i fortsättningen mer angeläget att göra sammanvägda bedömningar i samband med tillämpningen av enskilda bestämmelser. Bedömningen vid avgörandet av ett enskilt ärende kräver i regel både mycket god kännedom om verksamheten ifråga och överblick över den aktuella utvecklingen på området. Nämnderna har uppfattningen att mycket små myndigheter med endast ett fåtal handläggare inte har möjlighet att skaffa sig egen personal med den specialistkompetens som kommer att behövas när ny lagstiftning, ytterligare myndighetsuppgifter och nya medieformer introduceras.

Utredningen konstaterar att nuvarande nämndorganisation har sämre möjligheter än en samordnad myndighet att möta förändringar i omvärlden. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Kabel- och närradionämnderna, Svensk Rundradio* och *Statskontoret* delar utredningens uppfattning och anser att en organisation som ska överblicka och följa utvecklingen inom medieområdet behöver samlad kompetens. Juridiska fakultetsnämnden menar att en större myndighet bör kunna samla den kompetens som krävs för att klara anpassningar till de förändringar som sker och förväntas ske på massmedieområdet.

Flera remissinstanser håller med utredningen om att den nuvarande myndighetsstrukturen är svåröverskådlig. *Kabel- och Närradionämnderna* menar

att den nya mediasituationen med ett flertal etermedier gör det svårt för allmänheten att överblicka vilka regler som gäller för olika medier. Genom att enbart ett organ svarar för kontakten med allmänheten är information och opinionsbildning lättare att bedriva och rådvillhet angående vart man skall vända sig med synpunkter kan undvikas. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* konstaterar att förslaget bl.a. medför ökad överskåd- lighet för såväl allmänheten som enskilda tjänstemän inom den föreslagna myndigheten. Samma påpekande görs av *fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna*.

Utredningen anser att en sammanslagen organisation ger möjlighet till ökad effektivitet. *Statskontoret* instämmer i denna synpunkt och påpekar att en sammanslagning bör leda till en bättre resurshushållning och till ett bättre tillvaratagande av kompetens. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* noterar att förslaget torde innebära vinster som en följd av t.ex. samordning av funktioner och förhöjd rationalitet i beslutsfattandet. *Kabel- och Närradionämnderna* anser att dubbelarbete bäst kan undvikas genom att samordna de skilda nämndorganisationerna.

Internationella kontakter

Utredningen påtalar behovet av en naturlig replipunkt för internationella kon- takter och understryker att det är en klar fördel om en myndighet håller i kontakter med t.ex. EG-organ och Europarådet. *Statskontoret* delar utred- ningens uppfattning att resurser bör skapas för internationella kontakter och internationell bevakning. *Sveriges reklamförbund* anser att en sammanslag- ning av de tre nämnderna till en myndighet är en praktisk nödvändighet, främst med hänsyn till den stora ökning av internationella kontakter som kan förväntas i framtiden. *Fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna* understryker att sammanslagningen delvis motiveras av de förändringar som följer med EES-avtalet. Den nya myndigheten med dess samlade ansvar underlättar kontakterna med EG-organ och med andra länders berörda myn- digheter.

Granskningsverksamhetens betydelse och integritet

Kabel- och Närradionämnderna understryker att behovet av en självständig övervakning av radio- och TV-verksamheten, utöver behandling av allmän- hetens anmälningar, har ökat. Tillkomsten av nya regler för satellitsändningar och egensändningar i kabelnät har medfört att det hos allmänheten i ökande grad uppkommit osäkerhet om huruvida det längre finns ett fast och givet regelverk för TV-sändningar. Därmed har också allmänhetens förmåga och intresse att genom anmälningar medverka till övervakningen av efterlevnaden av de gällande reglerna i nya TV-medier varit ringa. Samma tendens har visat sig under den senaste tiden också vad gäller reklamöverträdelser i närradio.

Nämnderna menar att det därför är angeläget att en myndighet med tillräckliga resurser, god överblick och hög kompetens skapas.

Telestyrelsen understryker vikten av att frågor om yttrandefrihet och frågor om tillstånd att inneha och använda radiosändare hålls åtskilda på ett sätt som utredningens förslag innebär. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* invänder inte mot att efterhandsgranskning och tillståndsgivning utförs av samma myndighet eftersom granskningen föreslås ske i en särskild nämnd och övriga funktioner handhas av myndigheten.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet anser att sammanslagningen är berättigad men väntar sig vissa svårigheter – både för den nya myndigheten och för allmänhetens förhållande till denna – eftersom myndigheten skall vara både tillståndsorgan och dömande myndighet.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, som tillstyrker att sammanslagningen genomförs, framhåller att tiden kan vara mogen att åtminstone överväga upplösning av det förevarande systemet med särskild myndighets prövning av programinnehåll i efterhand. Fakultetsnämnden understryker att utredningens förslag inte särskilt väl beaktar att den nya yttrandefrihetsgrundlagen erbjuder en ordning som principiellt gör efterhandsgranskning av programinnehåll obehövlig. Att inte låta yttrandefrihetsgrundlagen uttömmande reglera yttrandefrihet i bl.a. radioprogram är en rest från ett system som på goda grunder ter sig i upplösning.

Uppgifterna kan inte handläggas av andra myndigheter

Utredningen menar att andra myndigheter skulle kunna handha vissa av de föreslagna myndighetsuppgifterna, förutsatt resurstillskott, men den splittrade handläggning som detta skulle innebära kan inte anses vara rationellt.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet finner, i likhet med utredningen, att ifrågavarande myndighetsuppgifter knappast kan avvecklas eller handhas av någon annan myndighet. *Organisationskommittén för ny myndighet på telekommunikations-området*, som begränsar sitt yttrande till huruvida Telestyrelsens arbetsuppgifter bör omfattas av sådana mediefrågor som berörs i betänkandet, anser i likhet med utredningen att Telestyrelsen inte skall arbeta med de i utredningen berörda mediefrågorna.

Nej, skilda organisationer för granskning och administration

Ett antal remissinstanser anser att granskningsverksamhet bör ha en mer självständig ställning än vad som föreslås i utredningen. Mot den bakgrunden avstyrks utredningens förslag till myndighetsstruktur av *Radionämnden*, *Patent- och registreringsverket*, *Sveriges Radio*, *Sveriges Television*, *Utbildningsradion* och *TV 4*.

1991 års JK-utredning och Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet framför kritiska synpunkter på den ställning granskningsverksamheten får enligt utredningens förslag.

Radionämnden, Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och TV 4 tillstyrker att verksamhet som innefattar programgranskning förs samman till en nämnd.

Radionämnden anser att det ligger närmast till hands att samla efterhandsgranskning av programinnehåll och handläggning av beriktigande- och gemälesärenden hos Radionämnden. Radionämnden menar vidare att det kan övervägas att överföra den statistik- och rapporteringsskyldighet som blir följden av Sveriges åtaganden enligt EES-avtalet till denna myndighet. Också dessa uppgifter har viss anknytning till den typ av verksamhet som Radionämnden för närvarande bedriver.

Radionämnden och Patent- och registreringsverket tillstyrker att aktuella förvaltningsuppgifter förs samman till en myndighet. Patent- och registreringsverket anser att den anteckningsskyldighet gällande utgivare för vissa trådsändningar som verket haft under år 1992 bör samordnas med övrig administration av sändningsverksamheten. Verket ser inte något skäl till att man skall behålla denna uppgift när den nya myndigheten har inrättats.

Rättssäkerhet och yttrandefrihet

Radionämnden menar att alldeles oberoende av var övriga myndighetsuppgifter skall utföras finns det fördelar från rättssäkerhetssynpunkt med att all granskningsverksamhet utförs på ett ställe. Nämnden delar därmed utredningens uppfattning att en sammanhållen granskning minskar riskerna för olika praxis men delar inte utredningens slutsats att granskningsuppgifterna bör ligga på en sammanslagen myndighet som även har andra uppgifter än efterhandsgranskning. Radionämndens slutsats är att den typ av sammanslagning som utredningen föreslår, och som enligt utredning skulle renodla verksamheten på etermedieområdet, snarare innebär motsatsen till renodling.

Radionämnden anser att utredningen överdriver problemet med dess sårbarhet och bristande möjlighet till rekrytering av specialister. Radionämnden framför att man hittills kunnat hantera pressade situationer p.g.a. sjukdomsfall och att nämnden inte haft några svårigheter att rekrytera personal. Allt talar för att detta gynnsamma förhållande skulle kvarstå vid en utvidgad men alltså renodlad granskningsverksamhet.

Radionämnden påpekar att dess granskningsverksamhet är av stor betydelse från yttrandefrihetsrättslig synpunkt. Radionämnden tillhandahåller genom sina beslut prejudikat, dvs. vägledande uttalanden om hur reglerna skall tolkas, vilket underlättar för programföretagen att göra egna bedömningar. Eftersom nämndens beslut på detta sätt får genomslag i programverksamheten innebär tillsynsverksamheten att nämnden i praktiken vägleder programföretagen i deras bedömning av var gränserna för yttrande- och informationsfriheten går.

Granskningsverksamhetens integritet

Radionämnden, Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion, TV 4 och Patent- och registreringsverket anser att granskningsverksamhetens integritet försämras om utredningens förslag genomförs.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och *TV 4* anger att en av utgångspunkterna vid deras bedömning av en förändrad myndighetsstruktur är att respekten för Radionämndens beslut inte får undergrävas. Även om det i enstaka fall finns vissa sanktionsmöjligheter bygger systemet som helhet på att programföretagen känner respekt för nämndens beslut.

Radionämnden ifrågasätter starkt lämpligheten i att sammanföra granskning av sända program med uppgifter av ren förvaltningskaraktär. Nämnden påpekar att dess nuvarande organisation utgår ifrån att granskningen skall ske i domstolsliknande former. Skälet härtill är bl.a. att garantera nämndens integritet och fristående ställning i förhållande till statsmakterna och programföretagen. Eftersom utredaren synes vitsorda domstolslikheten anser sig *Radionämnden* kunna utgå ifrån att det även i framtiden gäller att slå vakt om nämndens oberoende ställning som granskningsorgan och därmed garantera att tilltron till nämndens integritet kan vidmakthållas. Liknande synpunkter framförs av *Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion, TV 4* och *Patent- och registreringsverket*.

Radionämnden framför vidare stark skepsis mot att sammanföra den helt oavhängiga programgranskningen med verksamheter som t.ex. inrymmer att förse regeringen med beredningsunderlag i mediepolitiska frågor. Radionämnden erinrar i sammanhanget om vad som sägs i direktiven (dir. 1991:110) för översynen av justitiekanslerns arbetsuppgifter m.m. om svårigheterna att förena olika roller och de konflikter som kan bli följden av en sådan ordning.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet, Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och *TV 4* framför kritik mot att granskning och tillståndsgivning utförs av samma myndighet. *Sveriges Radio* anser att detta är olyckligt ur yttrande- och informationsfrihetssynpunkt. Eftersom uppgifterna efterhandsgranskning och tillståndsgivning inte är tillräckligt åtskilda kan de granskade företagen, med rätt eller orätt, uppfatta att myndigheten genom sin tillståndsgivning fått en ny sanktionsmöjlighet. Detta kan, enligt *Sveriges Radio*, verka hämmande på yttrandefriheten. *Sveriges Television, Utbildningsradion* och *TV 4* framför samma synpunkt.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och *TV 4* påpekar vidare att programföretag bl.a. har till uppgift att granska myndigheter. Möjligheten att granska den föreslagna Radio- och TV-myndighetens arbete kan försämras om kontrollorganet i sig är en del av denna myndighet.

Tidningsutgivareföreningen, som anser att tillsynsfunktionerna på medieområdet bör hanteras efter uppgifternas art, avstyrker utredningens förslag. Tidningsutgivareföreningen menar att det går en skiljelinje mellan några tunga medier vars användning är förenat med särskilda krav och andra företrädesvis lättare medier där sådana krav saknas. Till de förra hör public service-företagen, TV 4 och satellit-TV vars programföretag har sin hemvist i Sverige. Till de senare hör närradion, egensändningar via kabel och den planerade lokalradion. Föreningen finner det mot den bakgrunden inte naturligt att låta Radionämnden försvinna in i en ny myndighet med tillsynsuppgifter av mera rutinmässig karaktär. I stället bör den organisatoriskt fungera som hittills, med det utvidgade ansvar som följer av TV 4-avtalet. Det ter sig också logiskt att till Radionämnden föra den mer begränsade tillsyn som är förenad med den tänkta satellitlagen. För de tillsynsuppgifter som nu utförs av Kabelnämnden och Närradionämnden samt de som aktualiseras för en lokalradio kan en samordning övervägas. Det kan med fördel resultera i en nämnd som ansvarar för besluten och ett kansli som bereder frågor och svarar för den administrativa servicen.

Granskningsverksamhetens omfattning och integritet

Tidningsutgivareföreningen avstyrker att programetisk eller oprecis granskning utförs av en myndighet och beklagar att utredaren synes sakna en klar uppfattning om efterhandsgranskningens karaktär. Föreningen menar att de sändande företagen och deras medarbetare bör utöva sin professionella etik på egen hand. Pressetik kan inte förvandlas till lag utan att upphöra att vara pressetik och den får inte lagregleras i konkurrens med tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens brottskataloger. Den omständighet att det på eterområdet därutöver är möjligt att ställa vissa allmänna villkor om framställningarnas innehåll ändrar ingenting i detta avseende.

Tidningsutgivareföreningen framhåller att det är särskilt angeläget att det organ som har att efterhandsgranska ett redaktionellt innehåll klart kan urskiljas och bli föremål för en offentlig kritisk bevakning. Detta viktiga önskemål tillgodoses bäst om man har kvar en fristående Radionämnd, tillförd nya uppgifter som är besläktade med de nuvarande. Även utförandet av de övriga tillsynsuppgifterna på medieområdet kan lättare hållas under publik uppsikt om de sköts för sig.

Nej, men en samlad organisation för administrativa uppgifter

Köpmannaförbundet anser att huvudidén om en samlad myndighet är riktig men menar att det rimligaste vore att prognosticera en krympande myndighet där granskningsverksamheten minskar i omfattning. TCO tillstyrker en orga-

nisatorisk samordning av verksamheterna i de nuvarande tre nämnderna men anser inte att myndighetsövervakning av programinnehåll är motiverat.

Publicistklubben och *Journalistförbundet* avstyrker utredningens förslag om en sammanslagen myndighet. Ett särskilt myndighetsorgan för granskning anses obehövt medan förståelse uttrycks för att en samordning av administrativa uppgifter eftersträvas. *Publicistklubben* anser att den snabba tekniska och politiska utvecklingen på området inom kort skulle göra uppdraget för den föreslagna myndigheten lika föråldrat som det redan blivit för de tre myndigheter den skall ersätta.

Granskningsverksamhetens omfattning och integritet

Köpmannaförbundet framhåller att de förändringar som sker på etermedieområdet delvis är avregleringar och tror inte det behövs utökad administration för myndighetsutövningen. I stället är det viktigt att gå mot ökade egenåtgärder och självsanering när det gäller t.ex. publicistiska övertramp. Med en sådan utveckling torde den nya myndigheten inte ha några behov av att växa, utan kan mer och mer renodla arbetet med de rent tekniska förutsättningarna för etermediesändningar.

Journalistförbundet anser att statlig myndighetsövervakning av etersändningar är principiellt tveksamt. Förbundet betonar att situationen inom etermedieområdet snabbt förändras. När Radionämnden tillkom hade Sveriges Radio-koncernen monopolställning i branschen. Programmen hade då en enorm genomslagskraft och viss myndighetsövervakning av programinnehållet kanske var befogad. Situationen idag är emellertid mer lik den som råder på pressområdet: många röster, många åsikter och konkurrens om publiken. Yttrandefrihetens villkor i radio och TV är numera grundlag. Brott mot denna lagstiftning hanteras av domstol. Någon myndighetstillsyn därutöver skall inte behövas. *TCO* framför samma resonemang.

Publicistklubben tar avstånd från att myndigheten skall förse regeringskansliet med material om hur programbolag efterlever sina avtalsförpliktelser utöver vad som sker genom den nuvarande radionämndsbevakningen i strikt mening. Ett sådant uppdrag är oförenligt med den anda av vid yttrandefrihet som genomsyrar yttrandefrihetsgrundlagen. Klubben anser vidare att ansvaret för att upprätthålla programregler som inskrivits i avtal med staten i stort sett är ett uttryck för god publicistisk sed. Om staten anser att ett programföretag systematiskt inte lever upp till sina avtalsenliga åtaganden kan sådan tvist slitas på vanlig civilrättslig väg.

TCO och *Journalistförbundet* avstyrker att en myndighet bedriver programetisk granskning och hävdar att de nuvarande tre nämnderna har inte till uppgift att fullgöra någon etisk granskning, även om Radionämnden understundom lagt sådana synpunkter på de program den har granskat. Inom massmediebranschen råder enighet om medarbetarnas yrkesetik. Samsyn torde även råda om att de press- och programetiska frågorna varken kan eller får regleras på annat sätt än genom branschens egen självsanering. *TCO* och

Journalistförbundet anser att av samma grundläggande skäl som på pressområdet behövs en självsanerande verksamhet även inom etermedieområdet.

TCO och *Journalistförbundet* anser att en granskande myndighet, om en sådan trots allt inrättas, skall vara fristående från beslutande och verkställande statsmakt. *Publicistklubben* konstaterar att statlig tillståndsgivning och statlig tillsyn måste hållas åtskilda, dels för att begränsa myndighetens makt och dels för att förhindra intressekonflikter.

Administrativ verksamhet

TCO tillstyrker en organisatorisk samordning av verksamheterna inom de nuvarande nämnderna. En sådan samordning torde innebära att bedömningen av hela etermedieområdet blir enhetligare och mer rättvist. *TCO* har, liksom *Journalistförbundet*, förståelse för att det kan finnas behov av en myndighet för olika typer av tillståndsärenden.

Publicistklubben, som anser att statens roll på etermedieområdet bör vara så inskränkt som möjligt, finner det ofrånkomligt att staten fördelar sändningstillstånd och förfogar över något instrument att övervaka efterlevnaden av de avtal som knyts till koncessionerna. *Publicistklubben* hyser viss förståelse för de organisatoriska, personalmässiga och ekonomiska förändringar som föreslås i utredningen.

Nej, ingen ny myndighet för vare sig granskning eller administration

SAF och *Industriförbundet*, *Radioutgivareföreningen* och *Radio Nova* anser att förslaget om en sammanslagen myndighet innebär en alltför omfattande myndighetsreglering på området och avstyrker av det skälet utredningens förslag. Dessa instanser förespråkar att tryckfrihetsförordningens principer skall tillämpas på etermedieområdet.

Granskningsverksamhetens omfattning

SAF och *Industriförbundet*, *Radioutgivareföreningen* och *Radio Nova* anför att förslaget inte stämmer överens med regeringens uttalade avsikt att avreglera medieområdet. *Radio Nova* finner det därför mycket märkligt att utredningens direktiv inte ändrades i samband med regeringsskiftet.

Radioutgivareföreningen, vars kommentarer endast berör lokalradions ställning, anser att lokalradion till sin natur har mer gemensamt med tidningarna än med public service-sektorn. Föreningen betraktar därför regel- och kontrollsystem på tidningsområdet som en naturlig förebild för hur lokalradion bör hanteras. *Radio Nova* har en liknande uppfattning av lokalradions karaktär. *Radioutgivareföreningen* hävdar vidare att erfarenhet från andra länder visar att statsmakten gärna överreglerar inledningsvis och att det är

svårt att senare liberalisera lagstiftningen när en lokalradiomarknad väl etablerats.

SAF och Industriförbundet påpekar att den föreslagna organisationen medför betydande kostnader vilka skulle kunna undvikas vid en mindre byråkratisk hantering av de berörda frågorna. Denna synpunkt delas av *Radioutgivareföreningen*.

SAF och Industriförbundet, Radioutgivareföreningen och *Radio Nova* anser att programgranskning inte bör utövas av en myndighet. *Radio Nova* hävdar att det, mot bakgrund av de internationella konventioner på området som Sverige ratificerat, endast är tillåten att reglera verksamheten på rent tekniska grunder.

SAF och Industriförbundet anför att förbud mot förhandsgranskning av programinnehåll har varit en självklarhet i vårt land. I andan av vidgad yttrandefrihet bör inte heller efterhandsgranskning komma ifråga. Det finns lagstiftning som genom domstolsbehandling tar hand om allvarliga övertramp. *Radioutgivareföreningen* anser att den typ av efterhandsgranskning som Radionämnden utför kombinerar godtycke och förmynderi på ett sätt som strider mot modern syn på yttrandefrihet. Föreningen anser att ingen granskning av programinnehållet i den fria radion skall förekomma. *Radio Nova* framför liknande synpunkter.

SAF och Industriförbundet, Radioutgivareföreningen och *Radio Nova* anser att pressens modell för att slå vakt om god publicistisk sed kan användas även på etermedieområdet. Branschintern självreglering och självsanering förordas därför av dessa instanser.

Administrativ verksamhet

SAF och Industriförbundet, Radioutgivareföreningen och *Radio Nova* anser att myndighetsuppgifter inom medieområdet enbart är av teknisk och administrativ karaktär. Dessa instanser förordar att redan befintliga organ, främst Telestyrelsen och Patent- och registreringsverket, anlitas för dessa ändamål.

SAF och Industriförbundet, som anser att de nuvarande nämnderna kan avskaffas, föreslår att en utredning sker beträffande handläggandet av de tekniska och administrativa frågor som även i framtiden bör bli föremål för myndighetsutövning.

4 Typ av sammanslagning

Utredningen utgår ifrån den nuvarande nämnd-kansli-organisationen. Två alternativ renodlas; en enkel sammanslagning där nämndindelningen bibehålls men administrationen samordnas och en mer avancerad sammanslagning som grupperar verksamheten efter vissa nyckelfunktioner. Utredningen förordar en avancerad sammanslagning.

Kammarrätten i Sundsvall, Kabel- och Närradionämnderna, Svensk Rundradio, Statskontoret, Sveriges lokal-TV-förbund samt *fackklubbarna* vid

Kabel- och Närradionämnderna instämmer i utredningens slutsats. Enligt Kammarrätten i Sundsvall är enbart en administrativ samordning inte tillräcklig för att uppnå hög flexibilitet och effektivitet. Statskontoret och fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna betonar att myndigheten blir mer flexibel med en funktionsinriktad organisation.

Televerket och Svenska kabel-TV-föreningen avstyrker utredningens förslag i den del det gäller uppgifter som nu utförs av Kabelnämnden. Kabelnämndens nuvarande uppgifter bör enligt dessa instanser handhas av Telestyrelsen. Televerket framför att den reglering som kommer att gälla för kabel-TV är av renodlat teknisk karaktär. Dessa uppgifter skiljer sig från de övriga, mer medie- och kulturpolitiskt inriktade, uppgifterna som den nya myndigheten föreslås att få. De spänningar som kan uppstå vid sammanmältning av olika myndighetskulturer undviks om Kabelnämndens nuvarande uppgifter överförs till Telestyrelsen. Svenska kabel-TV-föreningen argumenterar på ett liknande sätt.

5 Närmare om den föreslagna myndigheten

Nämndens ställning i förhållande till yttrandefrihetsgrundlagens krav

Utredningen föreslår att det inom den nya myndigheten skall finnas en nämnd, vars ställning skall uppfylla yttrandefrihetsgrundlagens krav avseende efterhandsgranskning av radioprogram (7 kap. 4 § YGL). Remissinstanserna är inte eniga i frågan huruvida dessa krav uppfylls av den föreslagna ordningen.

Kammarrätten i Sundsvall anser att förslaget uppfyller de krav som uppställs i yttrandefrihetsgrundlagen när det gäller efterhandsgranskning.

1991 års JK-utredning avstyrker däremot utredningens organisatoriska lösning eftersom den kan antas förringa självständigheten av en nämnd som skall fullgöra uppgifter enligt 7 kap. 4 § YGL. Nämndens uppgifter, och väsentliga element i dess sammansättning, är fastslagna direkt i grundlag varmed nämnden knappast kan anses vara annat än en självständig myndighet. Detta särskilt eftersom man av flera skäl eftersträvat att ge nämnden en domstolsliknande status. JK-utredningen anser att den föreslagna ordningen med en myndighet i en annan som kinesiska askar sätter den "inneslutna" myndighetens självständighet i fråga: är den "omslutande" myndigheten överordnad och vad betyder det i så fall med avseende på direktivrätt, överprövningsmöjligheter, allmänna handlingar etc.? Det är möjligt att den föreslagna konstruktionen kan återfalla på något etablerat exempel men man får, enligt 1991 års JK-utredning, närmast intrycket att de nu berörda komplikationerna inte uppmärksammats av utredningen.

Utredningen föreslår att nämnden skall bestå av tolv ledamöter, varav två ordförande och två vice ordförande som skall vara eller ha varit ordinarie domare. Nämnden bör i övrigt bestå av lekmän. Samtliga ledamöter utses av regeringen. Utredningen föreslår vidare att nämndsammanträden kan hållas relativt ofta och att en viss cirkulation mellan ledamöterna kan planeras.

Kammarrätten i Sundsvall bifaller att nämnden görs relativt stor och påpekar att ärendebalanser i nämnden undviks genom att nämnden är så utformad att den kan arbeta med olika sammansättningar och hålla täta sammanträden. *Kabel- och Närradionämnderna* har inga invändningar mot nämndens föreslagna dimensionering.

Patent- och registreringsverket anser att ledamöterna bör vara färre än som föreslagits. Detta för att vidmakthålla en enhetlig praxis. *KLYS* ifrågasätter om en så stor nämnd bör inrättas innan villkoren för den framtida public serviceverksamheten fastlagts. *Annonsörföreningen* anser att den föreslagna nämndens sammansättning och funktion bör utredas mer utförligt innan beslut på området fattas.

Radionämnden, Kabel- och Närradionämnderna, Patent- och registreringsverket, Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion, TV 4 och *fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna* avstyrker konstruktionen med två ordförande och två vice ordförande. Radionämnden menar att det inte finns något behov av en förskjutning av nämndens kompetens till förmån för juridisk sådan. De frågor nämnden har att ta ställning till är ofta grannliga och ställer stora krav på kunskaper från skilda samhällsområden. Erfarenheten har visat att denna breda kompetens är styrkan i nämndens verksamhet.

Radionämnden avstyrker vidare att ledamöterna kallas enligt en "lämplig och rimlig cirkulation". Denna ordning är olämplig dels därför att den samlade kompetensen är nämndens styrka och dels därför att ett beslut binder hela nämnden. En ordning med cirkulationsnämnder skulle kunna försvaga auktoriteten i nämndens avgöranden. Liknande synpunkter framförs av *Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion* och *TV 4*.

Kabel- och Närradionämnderna avstyrker en underhand bestämd cirkulation av ledamöterna. Om ärendevolymen bedöms vara för stor för att klaras i plenum kan någon sorts indelning övervägas. Indelningskriterier bör i så fall framgå av nämndens instruktion. Nämndens karaktär av enhetlig församling bör bibehållas genom att prejudicerande ärenden avgörs i plenum. *Fackklubbarna vid kabel- och närradionämnderna* framför en liknande synpunkt.

Kabel- och Närradionämnderna konstaterar att förekomsten av två likställda ordförande kan skapa oklarheter både vad gäller ansvarsfördelning och representation utåt. Nämnderna finner förslaget inkonsekvent eftersom det inte förefaller vara utredningens mening att nämnden skall arbeta i permanent skilda arbetslag.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och *TV 4* menar att om en uppdelning av ärendena i nämnden måste göras, bör en del av

nämnden svara för kvalitativa bedömningar och en annan del för de kvantitativa bedömningarna.

Annonsörföreningen anser det mycket viktigt att nämndens ledamöter utses på ett sådant sätt att risken för politisk styrning, eller annan styrning från statsmakternas sida, minimeras. Föreningen framför förslagen att innehavaren av en viss befattning automatiskt blir ledamot av nämnden och att långvariga förordnanden utses. Regeringens direkta inflytande skulle därmed minska eftersom ledamöterna får en mer oberoende ställning.

Sveriges reklamförbund förstår inte varför nämnden, med undantag av ordförande- och vice ordförandeposterna, endast skall bestå av lekmän. Förbundet föreslår att hälften av ledamöterna utses av regeringen och att andra hälften utses av näringslivet. På detta sätt minskas regeringens direkta inflytande och därmed risken för politisk styrning. Att näringslivet finns representerat i nämnden medför sannolikt även en mer kvalificerad efterhandsgranskning, enligt förbundet.

Myndighetens ledning och organisation

Utredningen föreslår att myndigheten blir ett enrådgivningsverk som leds av en överdirektör. Utöver detta skall inom myndigheten finnas två befattningshavare med domarerfarenhet. Dessa är föredragande i nämnden och fattar beslut i enklare och okontroversiella granskningsärenden.

Utredningen föreslår att myndigheten organiseras efter uppgifternas karaktär snarare än efter medieform. *Kammarrätten i Sundsvall* ansluter sig, från de synpunkter domstolen har att företräda, i allt väsentligt till utredningens förslag rörande myndighetens organisation. *Fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna* tillstyrker att en platt, funktionsindeldad organisationsform väljs.

Kabel- och Närradionämnderna, liksom *fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna*, avstyrker att myndigheten leds av en överdirektör. Man föreslår istället att myndigheten leds av en styrelse. Nämnderna påpekar att bland de beslut myndigheten har att fatta är några av sådan vikt vad gäller mediepolitiska konsekvenser och rättsverkan för enskilda företag, att det inte förefaller lämpligt att lägga detta ansvar på en enda tjänsteman. Det gäller t.ex. tillstånd att sända lokalradio, undantag för nätinnehavarens skyldigheter enligt kabellagen och debitering av avgifter. Ett kollektivt beslutsorgan skulle bättre kunna garantera en medborgerlig förankring samt utgöra en expertbas med klarare ansvarsställning än enbart ett rådgivande expertorgan. Även uppgiften som ansvarig myndighet enligt EG-direktivet respektive Europarådskonventionen kan i viktigare ärenden kräva en bredare förankring än ett tjänstemannabeslut.

Radionämnden, som finner utredningens beskrivning av hur arbetet inom granskningsfunktionen skall bedrivas mycket bristfällig, anser att den föreslagna ansvarsfördelningen mellan överdirektören och chefsjuristen är oklar. Utredningens förslag att lägga de arbetsledande uppgifterna hos överdirek-

tören, som inte avses avgöra ärendena, kräver en motivering. Det bör även framgå av instruktionen vilka typer av ärenden som kan avgöras av en tjänsteman.

Radionämnden påpekar att arbetet vid Radionämnden för närvarande leds av en jurist (direktör) som ansvarar för att fördela och planera arbetet vid nämnden. Direktörens arbetsuppgifter består så gott som uteslutande av beslutsfattande och ledning av nämndens arbete. Denna ordning har fungerat väl med ett minimum av administration. Utredningens förslag till ansvarsfördelning kan visserligen minska risken för konflikter eftersom överdirektörens ansvar begränsas till övergripande frågor utan befattning med ärendehandläggningen. En sådan ansvarsfördelning medför dock i gengäld att chefsjuristen, som i praktiken leder granskningsenheten, får en – jämfört med nuvarande ordning – mindre självständig ställning och inte kommer att ha något övergripande ansvar för att verksamheten fungerar.

Utredningen rekommenderar att ett rådgivande organ, som har till uppgift att stödja överdirektören i utformningen och utvärdering av verksamheten, knyts till myndigheten. *Sveriges lokal-TV-förbund* tillstyrker förslaget om ett råd och förutsätter att förbundet, som kan bidra med kunskaper och erfarenheter från olika lokal-TV-sammanslutningar, blir representerat i rådet.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Utbildningsradion och *TV 4*, vilka förordar att nämnden får en helt fristående ställning, framför att om utredningens förslag genomförs bör det råd som knyts till myndigheten inte få behandla frågor som rör efterhandsgranskning. En följd av inrättandet av ett råd enligt utredningens förslag är att överdirektören, när det gäller efterhandsgranskning, skulle ha två kretsar för diskussion av ärenden. Dels nämnden, som utnämns av regeringen, dels ett råd med ledamöter som utses av överdirektören själv. Detta skulle starkt minska nämndens integritet. Däremot har *Sveriges Television, Utbildningsradion* och *TV 4* inget att erinra mot att ett råd inrättas som kan tillföra kompetens när det gäller tillståndsgivning och internationellt arbete m.m.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet ställer sig frågande inför tanken att låta partsrepresentanter vara företrädare i det tänkta rådet. Det vore, enligt institutionen, fel att blanda oberoende experter med partsföreträdare. *Fackklubbarna vid kabel- och radionämnderna* avstyrker att ett fast råd av experter utsedda av överdirektören inrättas.

Vissa myndighetsuppgifter

Funktion för information, utredning och internationellt arbete

Utredningen föreslår att information, utredningar och internationellt arbete skall ingå i den nya myndighetens uppgifter. Inom denna funktion ingår att följa medieutvecklingen och göra utredningar med bl.a. regering och riksdag som målgrupp.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Stockholms universitet hävdar att den nya myndigheten knappast kommer att ha kompetens för att göra utredningar inom medieområdet. Myndigheten måste därför ges resurser för att från utomstående experter beställa utredningar.

Tidningsutgivareföreningen anser att bevakning av medieutvecklingen väsentligen bör ske utanför departements- och myndighetssfären. Uppgiften att hålla politiska beslutsfattare informerade bör inte anförtros ett verk som kan befaras komma att uppfatta sig som övervakare av yttrandefriheten. *Radioutgivareföreningen* anser att denna typ av uppgifter bör skötas av den avdelning inom regeringskansliet som handlägger mediefrågor.

TCO och Journalistförbundet menar att om en ny nämnd skall förse departementen med expertstöd riskerar dess knytning till den direkta statsmakten att bli så stark att man kan ifrågasätta den granskande funktionen. Intrycket blir att det inte är en självständig nämnd, utan ett ombud för regeringsmakten, som sätter sig till doms över yttrandefrihetens gränser i radio och TV.

Beredskapsåtgärder

Utredningen föreslår att den nya myndigheten i en framtid bör kunna få särskilda uppgifter inom beredskapssektorn.

Göta hovrätt finner det önskvärt att myndigheten ges ett generellt ansvar för beredskapsplaneringen inom hela verksamhetsområdet inklusive när-radio- och kabel-TV-sektorn. Hovrätten anser att detta bör framgå av myndighetens instruktion.

Svensk Rundradio erinrar om att staten den 1 juli 1992 ingick avtal med företaget om verksamheten vid krig och krigsfara samt beredskapsplaneringen härför. Verksamheten är starkt knuten till den som bedrivs av Sveriges Radio.

Sanktionsmöjligheter

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet, KLYS och fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna efterlyser ytterligare beredning av den föreslagna nämndens sanktionsmöjligheter och påpekar att det nuvarande sanktionssystemet varit svagt. Fakultetsnämnden konstaterar att i förslaget får vite utdömas i samband med överträdelse av reklamregler och tekniska regler men undrar vad som händer vid andra överträdelse. Det saknas konsekvensanalys av t.ex. Sveriges Televisions vägran att efterleva "demokratiparagrafen" (6 § radiolagen) i samband med sportsändningar.

KLYS påpekar vikten av att myndigheten ges medel att genomdriva sina beslut så att inte den nuvarande situationen, med t.ex. fortsatt sändning trots indragna sändningstillstånd p.g.a. upprepade brott mot reklamförbudet, permanentas. *Fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna* framför en liknande synpunkt.

Göta hovrätt och *Kammarrätten i Sundsvall* framhåller det olyckliga i att endast specificera ett av de aktuella lagrummen (17a § radiolagen) i den nya myndighetens instruktion rörande befogenhet att förena vissa slags förelägganden med vite. Hovrätten föreslår att man antingen stryker det nu enda nämnda lagrummet eller tar med också övriga hithörande lagrum i de andra författningarna (inbegripet lokalradiolagen).

Överklaganden och första domstolsinstans

Utredningens förslag innebär att beslut i frågor om tillstånd och återkallande av tillstånd får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut får inte överklagas.

Televerket och *Svenska kabel-TV-föreningen* avstyrker den föreslagna lagstiftningen i den del det gäller överklagandemöjligheter. De regler som finns rörande nättinnehavares skyldigheter och undantag därvid (den s.k. must carry-skyldigheten) är såpass vagt utformade enligt såväl lagtext som förarbeten att möjligheten att få innebörden av dessa bestämmelser prövade av kammarrätt är av största betydelse. Till skillnad från exempelvis reklamregler är regeln utformad på ett sådant sätt att en viss diskretionär prövning måste göras av myndigheten. Att ett sådant beslut icke kan överklagas är, enligt *Televerkets* och *kabel-TV-föreningens* mening, helt otillfredsställande.

Kammarrätten i Sundsvall anser att det bör övervägas att låta länsrätt utgöra första domstolsinstans. Kammarrätten påpekar att utredningens lagförslag står i strid med de grundläggande tankarna i domstolsutredningens betänkande (SOU 1991:106) och departementspromemorian angående domstolsväsendet (Ds 1992:38).

Myndighetens dimensionering och personella resurser

Utredningen utgår, vad gäller sakhandläggningen, ifrån nuvarande tre nämnders personalbehov. De tillkommande uppgifterna bedöms kräva 11,5 tjänster. Den gemensamma administrationen innebär en besparing av 1,25 assistentjänt jämfört med nuvarande läge.

Kammarrätten i Sundsvall understryker vikten av att myndigheten inte, under trycket av det statsfinansiella läget, underdimensioneras. Det är i hög grad angeläget att organisationen är så utformad att den kan svara för en snabb och effektiv handläggning. *Sveriges lokal-TV-förbund* tror att behovet av information om den nya kabellagen kommer att öka och tillstyrker utredningens förslag rörande ökade informationsresurser.

Köpmannaförbundet finner det anmärkningsvärt att man vid en sammanlagning av tre små myndigheter inte åstadkommer någon rationalisering.

Statskontoret anser att några samlade bedömningar om personalbehov ej kan göras med utredningens betänkande som underlag. Detta är bl.a. beroende på svårigheterna att bedöma omfattningen av olika uppgifter som myndigheten föreslås ansvara för. Den organisationskommitté som tillsätts bör därför

beakta behovet av flexibilitet vid bemanning och dimensionering av den nya myndigheten. *Kabel- och Närradionämnderna* menar att det i dagsläget är nästan ogörligt att bedöma myndighetens framtida resursbehov. Nämnderna finner emellertid att utredningens förslag till dimensionering verkar vara en rimlig utgångspunkt.

Utredningen uppskattar personalbehovet för den kommande lokalradio- och satellit-TV-granskning till två tjänster. *Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet* ställer sig frågande till om granskningsfunktionen kommer att klaras med endast två nya tjänster eftersom granskning och övervakning av mellan 10 och 20 satellitkanaler och över hundra lokalradiostationer väntas tillkomma.

Föreningen Svenska masskommunikationsforskare, som inte yttrar sig över den administrativa ordningen i sig, påpekar att det i den nya myndighetens uppgifter och budget bör ingå att stimulera och stödja kvalificerad uppföljning av medieutvecklingen.

Finansiering och anslagssystem

Utredningen föreslår att den nya myndigheten finansieras dels av allmänheten via TV-avgifter och dels av marknadens aktörer genom koncessionsavgifter. Denna finansieringsform jämförs med två andra alternativ, en efterfråge- och behovsbaserad finansieringsmodell och en modell bestående av enbart koncessionsavgifter som finansieringsbas. Vidare föreslås att den nya myndigheten ges ett ramanslag för den samlade verksamheten.

Kabel- och Närradionämnderna, *Statskontoret*, *KLYS* och *fackklubbarna vid Kabel- och Närradionämnderna* tillstyrker utredningens förslag. *KLYS* betecknar den i utredningen föreslagna finansieringsformen som naturlig.

Kabel- och Närradionämnderna anser att en efterfråge- och behovsbaserad finansieringsform blir alltför arbetskrävande. Merarbetet för en detaljerad kostnadsredovisning uppvägs inte av motsvarande förbättring av verksamhetens ekonomistyrning. Vidare kan det, inom många arbetsmoment, vara tveksamt under vilken finansieringskälla respektive kostnad skall konteras.

Köpmannaförbundet avvisar den föreslagna finansieringsformen. Förbundet, som förordar en efterfråge- och behovsbaserad finansiering, anser inte att marknadens aktörer skall betala för t.ex domstolsliknande granskningsverksamhet som de inte efterfrågat med sina avgifter. Inte minst med tanke på den svällande myndighet som skisseras i förslaget.

Radio Nova, som starkt motsätter sig bildandet av den nya myndigheten, anser att finansiering av "Åsiktsverket för ljud & bild" via lokalradiostationers koncessionsavgifter antingen är en oacceptabel branschbeskattning eller rent ocker. *Radioutgivareföreningen* är av liknande åsikt och framhåller orimligheten i att den privata lokalradion skall finansiera diverse myndighetsuppgifter som den inte har beställt och inte är i behov av.

Sveriges lokal-TV-förbund, som inte tar ställning till hur den nya myndigheten skall finansieras, framhåller att förbundets medlemmar inte har någon

möjlighet att bidra till finansieringen. Detta eftersom de flesta lokal-TV stationer lever under mycket knappa ekonomiska förhållanden.

Prop. 1993/94:160
Bilaga 2

Fackklubbar vid Kabel- och Närradionämnderna anser det bör övervägas att ta in avgifter från t.ex kabeloperatörer och lokalradions intressenter för att bekosta den övervakning av verksamheten som måste till. Dessa avgifter skulle även kunna finansiera ett utökat stöd till lokal programverksamhet.

6 Särskilda frågor och övriga synpunkter

Lokalisering

Utredningen har, med utgångspunkt från de direktiv som givits, förutsatt att den nya myndigheten skall ligga i Stockholm. En samlad organisation har därför försäkrats möjlighet till lokaler i Stockholm. Kiruna och Sundsvalls kommuner har tillskrivit utredningen i denna fråga.

Kammarrätten i Sundsvall, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Kommunförbundet i Västernorrland och Sundsvalls kommun argumenterar för att den nya myndigheten skall förläggas utanför Stockholmsområdet och företrädesvis i Sundsvall.

Kammarrätten i Sundsvall menar att en lokalisering utanför storstadsområdena ligger i linje med de grundläggande tankarna bakom utlokalisering av statliga myndigheter och statlig verksamhet. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* påpekar att det i regeringens kommittédirektiv (dir. 1992:50) om att redovisa regionalpolitiska konsekvenser anges att vid förslag om att bilda nya myndigheter bör överväganden om lokalisering utanför Stockholmsområdet redovisas. *Kommunförbundet i Västernorrlands län* och *Sundsvalls kommun* anser att en ny myndighet, som ersätter tre tidigare myndigheter, rimligen implementeras enklare på en ny ort. Vid lokalisering på en ny ort skulle myndigheten lättare hamna på rätt statusnivå och därmed respekteras av allmänhet och intressenter.

Kammarrätten i Sundsvall, Kommunförbundet i Västernorrlands län och *Sundsvalls kommun* konstaterar att en förläggning av verksamheten till Sundsvall torde innebära kostnadsbesparingar i jämförelse med utredningens förslag. Sundsvall erbjuder vidare fördelar både ur rekryterings- och verksamhetssynpunkt. Det finns ett stort urval kvalificerade jurister och Sundsvall har en prägel av massmediestad med goda tele- och datakommunikationer.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län framför regionalpolitiska motiv för en lokalisering till Sundsvall. Sundsvall har en viktig roll i kraft av sitt näringsliv och sin relativt stora befolkningskoncentration. Strukturförändringar inom industrin har emellertid inneburit stora påfrestningar för Sundsvall såväl som för länet som helhet. Detta tillsammans med vissa brister i infrastruktur och tjänsteproduktion har medfört en långsammare utvecklingstakt än vad som kan noteras för likvärdiga orter på andra håll i landet. Tendenser till avlänkning av företag – och därmed sysselsättning – till andra, av stat och näringsliv mer favoriserade regioner, har förstärkts de senaste åren och speglar ovan nämnda strukturbrister. I ett nationellt perspektiv handlar det om

att slå vakt om utvecklingsförutsättningarna i exporttunga industriregioner som Sundsvall. Det är då fråga om att avvärja pågående arbetsavlänkning och från statligt håll etablera verksamheter som på ett naturligt sätt flyter in i och förstärker näringslivet i Sundsvall.

Västerviks kommun föreslår att myndigheten förläggs till Västervik. Inom kommunen finns företag med bred medieerfarenhet och kommunen är en attraktiv bostadsort. Dessutom talar regionalpolitiska skäl för en lokalisering till orten.

Utredningen konstaterar att om annan geografisk lokalisering än till Stockholm skall övervägas krävs en kompletterande utredning. *Sundsvalls kommun och Länsstyrelsen i Västernorrlands län* betonar, med hänvisning till sin argumentation, nödvändigheten av att en prövning av utlokalisering kommer till stånd.

Departementstillhörighet

Utredningen drar slutsatsen att det inte är rationellt att splittra handläggningen av mediefrågor mellan olika departement. Enligt utredningens mening är det felaktigt att tillmäta departementstillhörigheten för stor vikt. Några remissinstanser anför emellertid principiella synpunkter på departementstillhörigheten.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet anser att den nya myndigheten bör ligga under Kulturdepartementet. Detta för att markera en viss ambition med mediepolitiken.

Radio Nova anser att mediefrågor bör ligga under kommunikationsdepartementet eftersom myndighetsutövning endast får ske på tekniska grunder.

Övriga synpunkter

Kammarrätten i Sundsvall menar att i den inledande paragrafen i radiolagen bör tillföras ett andra stycke där den nya myndigheten anges. Detta kan ge stadga åt innebörden att Radio- och TV-myndigheten är central förvaltningsmyndighet för frågor om TV- och radiosändningar.

I utredningens förslag till myndighetsinstruktion (2 § punkt 1) sägs att myndigheten särskilt skall "besluta vilka sändare som skall få utnyttjas för närradio". *Svensk rundradio* påpekar att Radio- och televisionsmyndighetens beslut inte ensamt kommer att vara tillräckligt för att en sammanslutning med tillstånd att sända närradio skall få utnyttja en viss sändare. Givetvis förutsättes också att föreningen ifråga i förekommande fall träffat avtal en sändaroperatör och att den som opererar sändaren erhållit det frekvenstillstånd av Telestyrelsen som krävs.

I den föreslagna myndighetsinstruktion (2 § punkt 4) sägs att myndigheten särskilt skall "bestämma sändningsområden för lokalradio". *Svensk Rundradio* understryker det angelägna i att företaget får möjlighet att tillförsäkra samtliga sina kunder en god radiomiljö.

Kabel- och Närradionämnderna anser att frågan om central registrering av sändningstider i närradion helt beror på hur sanktionssystemet för överträdelser av närradiolagen utformas.

Publicistklubben anser att staten i framtiden bör fördela koncessioner för kommersiell radio och kommersiell TV på samma sätt. Den politiska segdragningen i regeringskansliet och det tjuv- och rackarspel som föregick koncessionen till TV 4 AB manar inte till efterföljd. Den tänkta metoden för fördelning av tillstånd till reklamradio tycks innehålla större stadga och rätts-säkerhet.

Statskontoret och *Telestyrelsen* berör förhållandet mellan den föreslagna myndigheten och Telestyrelsen. *Statskontoret* påpekar att utredningen inte klarlagt ansvarsfördelningen mellan dessa. Det finns anledning för organisationskommittén att beakta behovet av samordning mellan myndigheterna. Även *Telestyrelsen* pekar på vikten av samråd mellan den föreslagna myndigheten och Telestyrelsen. Telestyrelsen framför vidare att ett omfattande och tidskrävande koordineringsarbete blir nödvändigt med hänsyn till grannländerna.

1 Förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs i fråga om radiolagen (1966:755)¹

dels att 7 a, 17-18 och 24 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det närmast före 24 § skall införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Varje programföretag skall årligen till *Radionämnden* redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana *program* som avses i 13 § första stycket lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.

Radionämnden övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § utövas i enlighet med denna lag och avtalet mellan regeringen och företaget.

Om det har bestämts i avtalet mellan regeringen och programföretaget, skall företaget sända redogörelse för beslut av *radionämnden*, i vilket företaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och företaget.

Föreslagen lydelse

7 a §²

Varje programföretag som sänder *televisionsprogram* skall årligen till *Radio- och TV-verket* redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana televisionsprogram som avses i 13 § första stycket lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten. *Om företaget inte fullgör sin skyldighet, får verket förelägga vite.*

17 §³

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § utövas i enlighet med denna lag och avtalet mellan regeringen och företaget.

Om det har bestämts i avtalet mellan regeringen och programföretaget, skall företaget sända redogörelse för beslut av *Granskningsnämnden för radio och TV*, i vilket företaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och företaget.

¹Lagen omtryckt 1991:1066.

²Senaste lydelse 1992:1357.

³Senaste lydelse 1991:2028.

Radionämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. En av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice *ordföranden* skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om radionämndens verksamhet.

Granskningsnämnden för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. *Minst en* av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice *ordförandena* skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden för radio och TV är beslutför med ordföranden eller en av vice ordförandena och ytterligare tre ledamöter. Om det är uppenbart att ärendet inte är av större vikt eller principiell betydelse är nämnden dock beslutför med ordföranden eller en av vice ordförandena och ytterligare en ledamot. Regeringen får ge tjänsteman hos nämnden rätt att på nämndens vägnar fatta beslut som inte innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av de lagar som anges i sjätte stycket eller avtalet om programföretagets sändningsrätt.

Om det vid en överläggning kommer fram skiljaktiga meningar tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken.

Ytterligare bestämmelser om uppgifter för Granskningsnämnden för radio och TV finns i närradiolagen (1982:459), lagen (1991: 2027) om kabelsändningar till allmänheten, lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och lokalradiolagen (1993:120).

17 a §⁴

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 7 a §, 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får *radionämnden* förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket.

Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får *Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket. *Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.*

18 §⁵

Ett programföretag skall på uppmaning av *radionämnden* tillstålla nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om programföretaget inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite.

Ett programföretag skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV* tillstålla nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om programföretaget inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite.

*Överklagande*24 §⁶

Radionämndens beslut om föreläggande enligt 17 a § eller 18 § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande enligt 17 a § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

⁴Senaste lydelse 1992:1357.

⁵Senaste lydelse 1991:2028.

⁶Senaste lydelse 1993:121.

2 Förslag till lag om ändring i närradiolagen (1982:459)

Prop. 1993/94:160

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om närradiolagen (1982:459)¹

dels att 2 § skall upphöra att gälla ,

dels att 3, 6-7 och 13-15 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Närradio får inte sändas utan tillstånd av *Närradionämnden*.

Närradio får inte sändas utan tillstånd av *Radio- och TV-verket*.

Tillstånd får inte ges till en sammanslutning som har tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen (1993:120).

Om en sammanslutning med tillstånd att sända närradio får tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen, upphör tillståndet att sända närradio att gälla, med verkan från och med den första dag då sändningar får bedrivas med stöd av det andra tillståndet.

6 §³

Närradionämnden beslutar om vilka sändningsmöjligheter som skall få utnyttjas för närradio. Om en sammanslutning i en kommun så önskar, skall en sändningsmöjlighet för närradio finnas i kommunen om det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl, får det finnas ytterligare sändningsmöjligheter för närradio i en kommun.

Radio- och TV-verket beslutar om vilka sändningsmöjligheter som skall få utnyttjas för närradio. Om en sammanslutning i en kommun så önskar, skall en sändningsmöjlighet för närradio finnas i kommunen om det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl, får det finnas ytterligare sändningsmöjligheter för närradio i en kommun.

6 a §⁴

Närradiosändare får ha en sådan räckvidd att sändningarna kan tas emot med god hörbarhet inom ett avstånd av fem kilometer. *Närradionämnden* får i särskilda fall medge sändare med större räckvidd. Ett sådant medgivande bör lämnas endast om en majoritet av de berörda sändningsberättigade sammanslutningarna önskar det. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Närradiosändare får ha en sådan räckvidd att sändningarna kan tas emot med god hörbarhet inom ett avstånd av fem kilometer. *Radio- och TV-verket* får i särskilda fall medge sändare med större räckvidd. Ett sådant medgivande bör lämnas endast om en majoritet av de berörda sändningsberättigade sammanslutningarna önskar det. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Sändare som anges i första stycket får inte användas för andra slag av rundradiosändningar.

¹Senaste lydelse av 2 § 1985:597.

²Senaste lydelse 1993:122.

³Senaste lydelse 1993:122.

⁴Senaste lydelse 1993:122.

7 §⁵

För varje sändningsmöjlighet bestämmer *Närradionämnden* vilka sammanslutningar som skall få sända och under vilken tid sändningarna får ske.

Om en sammanslutning som förelagts vid vite att följa bestämmelserna i denna lag avstår sändningstid, får *Närradionämnden* besluta att sändningstiden inte får utnyttjas av någon annan sammanslutning under högst tre månader.

För varje sändningsmöjlighet bestämmer *Radio- och TV-verket* vilka sammanslutningar som skall få sända och under vilken tid sändningarna får ske.

Om en sammanslutning som förelagts vid vite att följa bestämmelserna i denna lag avstår sändningstid, får *Radio- och TV-verket* besluta att sändningstiden inte får utnyttjas av någon annan sammanslutning under högst tre månader.

13 §⁶

Tillstånd att sända närradio får återkallas om sammanslutningen

Radio- och TV-verket får återkalla ett tillstånd att sända närradio, om sammanslutningen

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 §,

2. sänder program trots att det inte finns utgivare för programverksamheten enligt 3 kap. 3 och 4 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden eller trots att anmälan om utgivare eller ställföreträdare inte har gjorts enligt vad som föreskrivs där,

3. inte utnyttjar rätten att sända under tre på varandra följande månader, eller

4. inte erlägger avgift i ärende om närradio inom föreskriven tid, om sammanslutningen har förelagts att erlägga den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.

När ett tillstånd återkallas får *nämnden* bestämma en tid om högst ett år inom vilken sammanslutningen inte kan ges nytt tillstånd.

När ett tillstånd återkallas får *verket* bestämma en tid om högst ett år inom vilken sammanslutningen inte kan ges nytt tillstånd.

13 a §⁷

Om sammanslutningen

1. bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstid som tilldelats sammanslutningen eller

2. bryter mot en föreskrift i 10–11 §§, får *Närradionämnden* förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Om sammanslutningen bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstid som tilldelats sammanslutningen får *Radio- och TV-verket* förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

⁵Senaste lydelse 1993:122.

⁶Senaste lydelse 1993:122.

⁷Senaste lydelse 1993:122.

13 b §

Om sammanslutningen bryter mot 10–11 §§ får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

14 §⁸

En sammanslutning skall på uppmaning av *Närradionämnden* tillstålla nämnden sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om sammanslutningen inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *nämnden* förelägga vite.

En sammanslutning skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket* tillstålla nämnden *respektive verket* sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om sammanslutningen inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *myndigheten* förelägga vite.

15 §⁹

Närradionämndens beslut i frågor om tillstånd enligt 4 och 13 §§, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ eller beslut om föreläggande enligt 13 a § eller 14 § vilket har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag i frågor om tillstånd enligt 4 och 13 §§, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ eller beslut om föreläggande enligt 13 a § eller 13 b § vilket har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

⁸Senaste lydelse 1992:613.

⁹Senaste lydelse 1993:122.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Prop. 1993/94:160
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3, 4, 6 a, 6 b, 13, 14 och 17 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 3 §

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av närradiolagen (1982:459) skall utse en utgivare för programverksamheten. Sammanslutningen skall till *närradionämnden* anmäla vem som är utgivare.

Om den som är utsedd till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall sammanslutningen omedelbart utse ny utgivare. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

4 §

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den sammanslutning som har utsett utgivaren. Utgivaren skall till *närradionämnden* anmäla vem som är ställföreträdare.

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av närradiolagen (1982:459) skall utse en utgivare för programverksamheten. Sammanslutningen skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är utgivare.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den sammanslutning som har utsett utgivaren. Utgivaren skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är ställföreträdare.

6 a §¹

Innehavare av tillstånd enligt lokalradiolagen (1993:120) som avser att sända ljudradio skall utse en utgivare för programverksamheten. Tillståndshavaren skall till *Styrelsen för lokalradiotillstånd* anmäla vem som är utgivare.

Om den som utses till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall tillståndshavaren omedelbart utse en ny utgivare. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

6 b §²

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som innehar tillståndet. Utgivaren skall till *Styrelsen för lokalradiotillstånd* anmäla vem som är ställföreträdare.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som innehar tillståndet. Utgivaren skall till *Radio- och TV-verket* anmäla vem som är ställföreträdare.

¹Senaste lydelse 1993:123.

²Senaste lydelse 1993:123.

13 §

Den som utser utgivare av andra radioprogram i trådsändningar än som avses i 12 § skall anmäla vem som har utsetts till *patent- och registreringsverket*.

Om den som är utsedd till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall en ny utgivare omedelbart utses. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

Den som utser utgivare av andra radioprogram i trådsändningar än som avses i 12 § skall anmäla vem som har utsetts till *Radio- och TV-verket*.

14 §

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som har utsett utgivaren. Utgivaren skall anmäla vem som är ställföreträdare till *patent- och registreringsverket*.

En ställföreträdare för utgivaren skall vara godkänd av den som har utsett utgivaren. Utgivaren skall anmäla vem som är ställföreträdare till *Radio- och TV-verket*.

17 §³

Beträffande program som direktsänds får den som skall utse utgivare besluta att, i stället för utgivaren, var och en som framträder i programmet själv skall svara för yttrandefrihetsbrott som han begår. Ett sådant beslut skall före sändningen meddelas de berörda och antecknas i ett särskilt register hos den som bedriver sändningsverksamheten. Anteckningen skall innehålla uppgifter om namn, födelsetid och bostadsadress för var och en som avses med beslutet. Om inte detta sker, är beslutet utan verkan.

Ett utdrag ur registret skall genast sändas till *patent- och registreringsverket* varje gång ett beslut har antecknats i det.

Ett utdrag ur registret skall genast sändas till *Radio- och TV-verket* varje gång ett beslut har antecknats i det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

³Lydelse enligt prop. 1993/94:118.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten

Prop. 1993/94:160
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten

dels att 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 6, 7, 18 och 21-24 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Var och en som äger eller annars förfogar över ett kabelnät, där det bedrivs sändningar av annat slag än vidaresändning från sändare på jordytan, är skyldig att

1. se till att de boende i fastigheter som är anslutna till hans kabelnät på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen kan ta emot sådana sändningar som sänds med stöd av 5 § radiolagen (1966:755) och som är avsedda att tas emot i området, och

2. kostnadsfritt tillhandahålla en kanal i sitt kabelnät i varje kommun, där han har ett sådant nät, för egen-sändningar av televisionsprogram från ett eller flera av *kabelnämnden* utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Om det finns särskilda skäl, får *kabelnämnden* medge undantag från skyldigheterna enligt första stycket.

2. kostnadsfritt tillhandahålla en kanal i sitt kabelnät i varje kommun, där han har ett sådant nät, för egen-sändningar av televisionsprogram från ett eller flera av *Radio- och TV-verket* utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Om det finns särskilda skäl, får *Radio- och TV-verket* medge undantag från skyldigheterna enligt första stycket.

7 §

Ett lokalt kabelsändarföretag skall vara en sådan svensk juridisk person som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar och som kan antas låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals i sin verksamhet.

Ett lokalt kabelsändarföretag skall i sin sändningsverksamhet sträva efter vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Kabelnämndens förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 6 § första stycket 2 skall avse högst tre år.

Radio- och TV-verkets förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 6 § första stycket 2 skall avse högst tre år.

18 §

Domstolen skall översända en kopia av en dom som innehåller ett sändningsförbud enligt 16 § eller en förlängning enligt 17 § till *kabelnämnden*. Domen skall översändas så snart den vunnit laga kraft, eller, när domen skall gälla även om den överklagas, samma dag som den meddelas.

Domstolen skall översända en kopia av en dom som innehåller ett sändningsförbud enligt 16 § eller en förlängning enligt 17 § till *Radio- och TV-verket*. Domen skall översändas så snart den vunnit laga kraft, eller, när domen skall gälla även om den överklagas, samma dag som den meddelas.

21 §

Kabelnämnden får förelägga den som bryter mot 3 §, 6 § första stycket eller mot 8–14 §§ eller 15 § andra stycket, att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett vite genom dom som vunnit laga kraft, har dömts ut mot ett lokalt kabelsändarföretag för brott mot 9 § andra stycket och företaget därefter åter brutit mot bestämmelsen, får kabelnämnden återkalla förordnandet för företaget som lokalt kabelsändarföretag. När ett förordnande återkallas får kabelnämnden bestämma en tid om högst ett år inom vilket företaget inte kan ges ett nytt förordnande.

Granskningsnämnden för radio och TV får förelägga den som bryter mot 3 §, 8–14 §§ eller mot 15 § andra stycket, att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.

Om ett vite genom dom som vunnit laga kraft, har dömts ut mot ett lokalt kabelsändarföretag för brott mot 9 § andra stycket och företaget därefter, enligt ett lagakraftvunnet beslut av Granskningsnämnden för radio och TV, åter brutit mot bestämmelsen, får Radio- och TV-verket återkalla förordnandet för företaget som lokalt kabelsändarföretag. När ett förordnande återkallas får verket bestämma en tid om högst ett år inom vilket företaget inte kan ges ett nytt förordnande.

22 §

Kabelnämnden består av en ordförande, en vice ordförande och fem andra ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Radio- och TV-verket får förelägga den som bryter mot 6 § första stycket att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

23 §

Den som enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att ombesörja och bevara inspelning av en egensändning skall på uppmaning av kabelnämnden lämna nämnden sådan inspelning. Om han inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite.

Den som enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden är skyldig att ombesörja och bevara inspelning av en egensändning skall på uppmaning av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket lämna nämnden respektive verket sådan inspelning. Om han inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får myndigheten förelägga vite.

24 §

Kabelnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket enligt denna lag som förenats med vite, utom sådana som avses i 23 §, samt beslut enligt 6 § andra stycket får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut av Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område

Prop. 1993/94:160
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att i fråga om lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område¹

dels att i 5–10 och 13 §§ ordet "kabelnämnden" skall bytas ut mot "Radio- och TV-verket" i motsvarande form,

dels att 11 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Kabelnämndens beslut enligt 5–7 §§, 9 § andra stycket och 10 § får överklagas hos kammarrätten.

Kabelnämndens beslut i andra fall får inte överklagas.

Överklagande av beslut enligt denna lag inverkar inte på skyldigheten att betala den avgift eller ränta som överklagandet avser.

Radio- och TV-verkets beslut enligt 5–7 §§, 9 § andra stycket och 10 § får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut av Radio- och TV-verket enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹Senaste lydelse av 8 § 1992:827.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 5–9, 11 och 27–30 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

För att underlätta tillsynen skall Kabelnämnden upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga enligt 6–9 §§.

Radio- och TV-verket skall upprätta ett register över satellitprogramföretag och satellitentreprenörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som lämnas av de registreringskyldiga enligt 6–9 §§.

6 §

Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten.

Varje satellitprogramföretag och satellitentreprenör skall innan de påbörjar verksamhet enligt denna lag anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket.

En anmälan skall innehålla

1. fysisk persons namn,
2. firma eller motsvarande,
3. postadress och telefonnummer, och
4. uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.

7 §

Varje satellitprogramföretag skall årligen till Kabelnämnden redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

Varje satellitprogramföretag skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana program som avses i 13 § första stycket.

8 §

På begäran av Kabelnämnden skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall satellitprogramföretaget lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt programtjänsten finansieras.

9 §

På begäran av *Kabelnämnden* skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

1. vem som är uppdragsgivare och hans adress,
2. namnet på den eller de programtjänster som uppdragsgivaren sänder, och
3. hur sändningen över satellit sker.

På begäran av *Radio- och TV-verket* skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om

11 §

Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av *Kabelnämnden* utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

Den som enligt denna lag eller 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett televisionsprogram, skall på begäran av *Granskningsnämnden för radio och TV* utan kostnad lämna en sådan inspelning till nämnden.

27 §

Kabelnämnden får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite.

Granskningsnämnden för radio och TV får ålägga ett satellitprogramföretag att på lämpligt sätt offentliggöra ett beslut av nämnden enligt vilket företaget har brutit mot bestämmelserna i 12 § om beriktigande. Föreläggandet får dock inte innebära att offentliggörande måste ske i ett program som företaget sänder. Föreläggandet får förenas med vite. *Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.*

28 §

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8, 11 eller 14–24 § får *Kabelnämnden* förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8 eller 11 § får *Radio- och TV-verket* förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

28 a §

Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 14–24 § får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas.

29 §

Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får *Kabelnämnden* förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 § i stället riktas mot satellitentreprenören.

Om satellitentreprenören visar att satellitprogramföretaget fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får dock föreläggandet rikta sig mot uppdragsgivaren.

Om en satellitentreprenör bryter mot bestämmelsen i 9 § får *Radio- och TV-verket* förelägga entreprenören att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite.

Om satellitprogramföretaget inte har hemvist i Sverige, får föreläggande enligt 28 *eller* 28 a § i stället riktas mot satellitentreprenören.

30 §¹

Beslut av Kabelnämnden som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut *som nämnden har meddelat* enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande enligt 27 eller 28 a § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹Senaste lydelse 1993:125.

7 Förslag till lag om ändring i lokalradiolagen
(1993:120)

Prop. 1993/94:160
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om lokalradiolagen (1993:120)
dels att i 4, 5, 8–13, 17–19, 21, 28, 29, 34 och 37 §§ orden "Styrelsen för lokalradiotillstånd" skall bytas ut mot "Radio- och TV-verket",
dels att i 10-12, 18, 19, 28 och 29 §§ ordet "styrelsen" skall bytas ut mot "verket",
dels att 30, 31 och 39 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förelaggen lydelse

30 §

Om en tillståndshavare bryter mot en bestämmelse i 22 eller 24–27 §§, får *Radionämnden* förelägga honom att följa *bestämmelserna*. Föreläggandet får förenas med vite.

Om en tillståndshavare bryter mot en bestämmelse i 22 eller 24–27 §§, får *Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga honom att följa *bestämmelsen*. Föreläggandet får förenas med vite.

31 §

En tillståndshavare skall på uppmaning av *Radionämnden* lämna nämnden en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *nämnden* förelägga vite.

En tillståndshavare skall på uppmaning av *Granskningsnämnden för radio och TV* eller *Radio- och TV-verket* lämna nämnden *respektive verket* en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får *myndigheten* förelägga vite.

39 §

Beslut som *Styrelsen för lokalradiotillstånd* har meddelat får överklagas hos kammarrätten. *Styrelsens* beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas.

Radionämndens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut som *Radio- och TV-verket* har meddelat får överklagas hos kammarrätten. *Verkets* beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. *Beslut enligt 31 § får dock inte överklagas.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-02-08

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 27 januari 1994 (kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
2. lag om ändring i närradiolagen (1982:459),
3. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
4. lag om ändring i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten,
5. lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område,
6. lag om ändring i lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten,
7. lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Greger Lindberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755)

17 §

Fjärde stycket i denna paragraf innehåller bl.a. vissa krav på hur Granskningsnämnden för radio och TV skall vara sammansatt för att den skall vara beslutför. I andra meningen i stycket anges därvid, för fall då det är uppenbart att ärendet inte är av större vikt eller principiell betydelse, att nämnden kan vara beslutför "med ordföranden eller en av vice ordförandena och ytterligare en ledamot". Denna bestämmelse innebär en avvikelse från vad som normalt brukar föreskrivas i motsvarande fall, nämligen att en ordförande ensam är behörig att fatta beslut i vissa mål eller ärenden.

Det har under föredragningen inför Lagrådet uppgivits att den nu föreslagna ordningen, med en ordförande samt en ledamot, ansetts nödvändig på grund av reglerna i 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen, närmare bestämt kravet på en "nämnd" vars "sammansättning" är bestämd i lag. Lagrådet har för sin del svårt att se att den sålunda åberopade grundlagsregeln skulle innebära något hinder mot den i övrigt gängse ordningen. Det finns åtskilliga exempel på lagbestämmelser angående både domstolars och nämnders sammansättning där det för vissa fall anges att domstolen eller nämnden är beslutför med endast en ledamot (t.ex. 1 kap. 3 § rättegångsbalken) eller en

ordförande (t.ex. 37 kap. 1 § brottsbalken, jfr även 7 § förordningen 1991:1817 med instruktion för utlänningsnämnden). Mot den nu föreslagna ordningen talar också rent praktiska skäl av inte obetydlig styrka. Genom den i femte stycket intagna hänvisningen till omröstningsreglerna i 16 kap. rättegångsbalken skulle en ledamots medverkan i sammanhanget för övrigt närmast bli av rådgivande karaktär.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att förslaget i denna del ges den utformning som normalt förekommer i motsvarande sammanhang. I det aktuella stycket i paragrafen bör lämpligen även en del redaktionella förändringar göras. Lagrådet föreslår således att stycket ges följande lydelse:

"Granskningsnämnden för radio och TV är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärende som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att tjänsteman hos nämnden skall ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av de lagar som anges i sjätte stycket eller avtalet om programföretagets sändningsrätt".

Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:2027) om kablesändningar till allmänheten

24 §

I paragrafen anges vilka beslut av dels Granskningsnämnden för radio och TV och dels Radio- och TV-verket som får överklagas hos kammarrätten. I uppräknningen finns inte med beslut som Radio- och TV-verket fattar enligt 21 § andra stycket. Beslut enligt det lagrummet avser återkallande av förordnandet för ett företag som lokalt kablesändarföretag. Ett sådant beslut är av så ingripande karaktär att det bör finnas möjlighet att överklaga beslutet. Uppräkningen i förevarande paragraf av beslut som får överklagas bör därför kompletteras med beslut enligt 21 § andra stycket. Paragrafen bör även ändras redaktionellt. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse:

"Beslut som Granskningsnämnden för radio och TV och Radio och TV-verket meddelat enligt denna lag och som förenats med vite, utom beslut som avses i 23 §, får överklagas hos kammarrätten. Detsamma galler beslut av Radio- och TV-verket enligt 6 § andra stycket och 21 § andra stycket. Andra beslut av Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket enligt denna lag får inte överklagas."

Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten

28 §

För det fallet att ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8 eller 11 § föreskrivs i förevarande paragraf att Radio- och TV-verket får förelägga företaget att följa bestämmelsen. Vidare stadgas att föreläggandet får förenas med vite.

Lagrådet har ingenting att erinra mot förslaget såvitt gäller möjligheten att utfärda förelägganden vid brott mot 7 eller 8 §. När det gäller förelägganden med anledning av brott mot 11 § däremot vill Lagrådet förorda en ändring i förslaget. Enligt 11 § är det Granskningsnämnden för radio och TV som har rätt att på begäran få inspelningar av televisionsprogram. Mot den bakgrunden synes det naturligt att det läggs på nämnden att vid brott mot den paragrafen utfärda de förelägganden som kan behövas.

Med hänvisning till det sagda förordar Lagrådet att 28 § ges följande lydelse:

"Om ett satellitprogramföretag bryter mot någon av bestämmelserna i 7, 8 eller 11 § får Radio- och TV-verket respektive Granskningsnämnden för radio och TV förelägga företaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite."

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 februari 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidsson, Könberg, Odell, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Friggebo

Regeringen beslutar proposition 1993/94:160 Ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området.

